

Geredigeerd woordelijk verslag van een openbaar verhoor van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag op 23 november 2020 in de Enquêtezaal van de Tweede Kamer te Den Haag.

Gehoord wordt **de heer F.H.H. Weekers**.

Aanvang: 09.30 uur

Voorzitter: Van Dam

Griffier: Freriks

Verder zijn aanwezig de leden van de commissie Van Aalst, Belhaj, Van Kooten-Arissen, Kuiken, Van der Lee, Leijten en Van Wijngaarden,

en enkele medewerkers van de ambtelijke ondersteuning.

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Ik open de vergadering van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Wij beginnen aan de tweede week van verhoren. Wij verhoren op maandag, woensdag en donderdag in deze week vooral huidige en voormalige bewindspersonen, ministers en staatssecretarissen. Vandaag hebben wij er drie op onze agenda staan. Dat is vanochtend om 9.30 uur voormalig staatssecretaris Weekers, vanmiddag om 13.30 uur voormalig staatssecretaris en huidig minister Wiebes en om 16.30 uur vanmiddag voormalig minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Asscher.

Wij beginnen nu met het verhoor van de heer Weekers. Ik vraag de bode om de getuige binnen te leiden.

De heer **Weekers**:

Goedemorgen.

De **voorzitter**:

Meneer Weekers. Van harte welkom bij de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. U wordt hier gehoord als getuige. U wordt gehoord onder ede. Wij hebben, zoals ik tegen bijna iedereen zeg, een aantal concrete, specifieke, gerichte vragen. U helpt ons het meest door daar concreet, specifiek, gericht op te antwoorden. Ik zeg ook maar weer even aan het begin van een nieuwe week dat wij een verhoor doen over een

onderwerp, toeslagen, belastingen, waarbij het makkelijk is om allerlei jargon, afkortingen en meer van dat soort dingen te gebruiken. Wij hebben onszelf een beetje de inspanning opgelegd om het ook begrijpelijk te houden voor mensen die met ons meekijken thuis. Dus misschien dat u ons wil helpen in die opdracht.

U bent van oktober 2010 tot en met januari 2014 staatssecretaris van Financiën geweest en in die functie verantwoordelijk geweest voor de Belastingdienst, waar de toeslagen, dus ook de kinderopvangtoeslag, werden uitgevoerd. Het ligt voor de hand dat wij als commissie juist daar vragen over hebben.

Zoals ik al zei, wordt u onder ede gehoord. Wilt u de eed of de belofte afleggen?

De heer **Weekers**:

De belofte.

De **voorzitter**:

De belofte. Als u dan zo dadelijk mijn woorden nazegt, bevestigt u daarmee dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult verklaren.

De heer **Weekers**:

Dat verklaar en beloof ik.

De **voorzitter**:

Dat gaan we nu doen. Ik wil u vragen te gaan staan. En wilt u mij dan nazeggen: dat beloof ik?

De heer **Weekers**:

Dat beloof ik.

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en dan mag u weer gaan zitten. Als ik het goed heb begrepen, hebt u geen schriftelijke verklaring overlegd aan de commissie.

De heer **Weekers**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dat klopt. En u hebt wel aangegeven een korte openingsverklaring af te willen leggen.

De heer **Weekers**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan geef ik u daar nu zo ongeveer twee minuten de gelegenheid voor.

De heer **Weekers**:

Ik zal ietsje meer nodig hebben, maar ik denk dat we dat daardoor later weer zullen inhalen.

De **voorzitter**:

Ik zal als voorzitter wat blijven hangen aan de wijzer van de klok, maar ik hoop dat u het niet al te lang maakt. Gaat uw gang.

De heer **Weekers**:

Oké. Dank u. Voorzitter, leden van de commissie. Ik vind het erg belangrijk dat de Kamer haar controlerende rol over deze afschuwelijke zaak heeft opgepakt middels het onderzoek, want het is moeilijk te verteren, vind ik, dat het leven van normale mensen door het falen van de overheid zo vreselijk en zo lang in ellende wordt gestort. Ik wil middels dit gesprek dan ook graag mijn bijdrage leveren met wellicht een stukje van de puzzel die u aan het leggen bent.

Ik was van 1998 tot 2010 Kamerlid met portefeuilles op het terrein van Sociale Zaken, Justitie en Financiën. Bij de behandeling van de Wet inkomensafhankelijke regelingen in 2005 zat ik aan uw kant, aan de kant van de Kamer. Dat debat in 2005 zou ook nog weleens relevant kunnen zijn voor uw analyse. Op 14 oktober 2010 werd ik staatssecretaris van Financiën, verantwoordelijk voor de fiscaliteit en de Belastingdienst, waaronder ook de uitvoering van de toeslagen. Mijn aftreden tegen middernacht op 29 januari 2014 was nou niet bepaald het hoogtepunt in mijn politieke carrière, waar ik nu met veel genoegen aan terugdenk. Ik heb nooit interviews gegeven over die tijd. Ik heb me vanaf 30 januari 2014 op andere zaken gericht en de meeste tijd in het buitenland gewerkt. Ik ga eigenlijk voor het eerst hierover, en wel met u, in gesprek, na een heel lange tijd, na ruim zeven jaar.

Toen ik startte als de staatssecretaris was het beeld van de Belastingdienst grotendeels gebaseerd op een sterke reputatie. Mijn focus was het op orde krijgen van het huishoudboekje van de Staat in een uitermate moeilijke financieel-economische tijd. We zaten nog midden in de kredietcrisis, de eurocrisis. We zaten in de zwaarste economische crisis sinds de jaren dertig van de vorige eeuw. Er moest gruwelijk veel bezuinigd worden en de belastingen moesten fors verhoogd worden. Er was grote aandacht voor

fraudebestrijding, want -- ik paraphraseer even het Kamerlid Nijboer destijds in een van de debatten -- fraude is niet alleen vergif voor ons sociale voorzieningen, maar holt ook het draagvlak onder de verzorgingsstaat uit. Destijds was het zo dat elke cent die in de verkeerde zakken terecht kwam niet alleen doodzonde was, maar ook dat je die op een andere manier zou moeten gaan bezuinigen. Dat was de tijd.

Ik bracht een paar maanden na mijn aantreden een Fiscale agenda uit, gebaseerd op drie uitgangspunten: eenvoud, soliditeit en fraudebestendigheid. Naast de fiscaliteit moest ik ook de uitvoering van voorlopige teruggaven en voorschotten van de toeslagen in balans brengen met fraudebestrijding, waar voordien weinig aandacht voor was. Ik heb daar toen een aantal maatregelen getroffen in de sfeer van de uitvoering. Ik zeg er uitdrukkelijk bij dat als het gaat om de inhoud van het beleid de staatssecretaris van Financiën daar niet voor was, maar de vakministers: de minister van Sociale Zaken, de minister van VROM en anderen.

De voorzitter:

Meneer Weekers. De bedoeling van de openingsverklaring is dat u een kort statement maakt en niet, met alle respect, uw totale politieke carrière als bewindspersoon toelicht. Mag ik u vragen om tot een afronding te komen?

De heer Weekers:

Uiteraard. Ik ben uiteindelijk afgetreden -- ik denk dat de andere zaken nog wel aan de orde komen -- in de spagaat van de dienstverlening en de fraudebestrijding. Dat was na tien uur debat in de Kamer. Ik trad af. Kort daarna schreef de Algemene Rekenkamer dat de Belastingdienst verbeteringen ten dele zelf in de hand had, omdat de beleidskeuzes van de Staten-Generaal en de beleidsdepartementen de Belastingdienst parten speelden bij de toeslagen. We zullen daar ongetwijfeld nog op komen.

Het is voor mij lang geleden, zoals gezegd. Ik heb mijn best gedaan om mij goed voor te bereiden, maar u zult het mij niet euvel duiden als ik niet meer alles paraat heb wat in die hectische tijd aan de orde was.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Weekers. Dan gaan we nu met het verhoor beginnen. Dat wordt in eerste instantie afgenomen door mevrouw Kuiken en mevrouw Belhaj en mogelijk heeft de heer Van der Lee later ook nog vragen. Ik geef het woord aan mevrouw Kuiken.

Mevrouw **Kuiken**:

Meneer Weekers, zoals gezegd trad u op 14 oktober 2010 aan als staatssecretaris van Financiën. Wat kreeg u bij uw aantreden mee over de bestrijding van fraude?

De heer **Weekers**:

Ik kreeg een aantal dingen mee. Een. Ik kreeg een behoorlijke opdracht uit het regeerakkoord mee, namelijk een zeer forse bezuiniging. We moesten heel veel hervormingen doorvoeren, heel specifiek op het terrein van kindregelingen. Dat zat in het beleid van de collega, destijds was dat collega Kamp, van Sociale Zaken, maar de Belastingdienst moest dat uitvoeren. Dat kreeg ik mee: bevorderen eigen verantwoordelijkheid. Bij de kindregelingen werden van ouders proportioneel eigen bijdragen verwacht en een harde aanpak van fraude. Heel concreet als het gaat om onterecht verkregen uitkeringen stond in het regeerakkoord: "Onterecht verstrekte uitkeringen zullen daadwerkelijk worden teruggevorderd, ongeacht de hoogte van de fraude." Dat zijn de letterlijke woorden uit het regeerakkoord van destijds.

Heel specifiek misschien op kinderopvangtoeslag: ik kreeg in mijn overgangsdossier mee dat de toeslagen en meer in het bijzonder de kinderopvangtoeslag een probleemkind waren. Die letterlijke woorden stonden in mijn overdrachtdossier. Er werd gewezen op de zaak -- ik moet even kijken, excuus -- van De Appelbloesem. Daar werd ik op gewezen, want die speelde op dat moment heel concreet.

Mevrouw **Kuiken**:

Er stond dus nadrukkelijk in uw overdrachtdossier dat de kindregelingen een probleem waren en De Appelbloesem werd specifiek, met naam en toenaam, benoemd?

De heer **Weekers**:

Ja. Nou, de kindregelingen? Even op mijn terrein: de kinderopvangtoeslag. De toeslagen waren al een aantal jaren een groot probleem bij de Belastingdienst. Ik kan daar straks veel meer over vertellen. De kinderopvangtoeslag werd met name genoemd vanwege de enorme fraudegevoeligheid die het ministerie destijds signaleerde.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat stond er nog meer in dat overdrachtdossier rondom De Appelbloesem?

De heer **Weekers**:

Rondom De Appelbloesem stond daarin wat ik al zei, namelijk dat het een probleemkind was: de uitgaven zijn groter dan het budget en het systeem werkt oneigenlijk gebruik en

fraude in de hand, met name de gastouderopvang. Er stond ook bij dat in de media de Belastingdienst de zwartepiet kreeg, maar dat het kwam door het wettelijke systeem. Er stond verder bij dat de Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijk al jarenlang aangaven dat de fraudemarges en de onzekerheid over de rechtmatigheid groot waren. Heel specifiek met betrekking tot De Appelbloesem stond erbij dat er sprake was van een groot aantal onrechtmatigheden en dat er vaak opzet in het spel was, maar dat er ook goedgelovigheid was en dat sommige mensen zijn ingegaan op praatjes van een tussenpersoon of van een gastouderbureau over dat ze bij De Appelbloesem terechtkonden zonder dat ze de eigen bijdrage hoefden te betalen. Er stond in dat er voor mijn aantreden al Kamervragen over waren geweest. Die zijn destijds beantwoord door mijn voorganger De Jager en degene die daar destijds vanuit het beleidsdepartement verantwoordelijk voor was. Dat was de heer Rouvoet.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Heeft u ook mondeling contact met de heer De Jager of alleen via dit overdrachtdossier?

De heer **Weekers**:

Ik heb uiteraard veel contact gehad met De Jager, maar niet zozeer over deze zaak. De Jager was mijn ambtsvoorganger en toen ik aantrad als staatssecretaris, werd hij minister van Financiën. We hadden dus kamers naast elkaar. U zult begrijpen dat we veel contact hadden. Dat was niet of nauwelijks over De Appelbloesem, omdat er heel grote vraagstukken op tafel lagen rondom bezuinigingen en hervormingen.

Mevrouw **Kuiken**:

Heeft u nog wel specifiek met hem gesproken over de kindregelingen en de kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

We moeten ongetwijfeld hebben gesproken over kindregelingen en kinderopvangtoeslag, vanwege het feit dat elke keer weer bleek dat er een groter beroep op werd gedaan dan de verwachting was. Die tijd was een tijd van zeer forse bezuinigingen. Ik kan me herinneren dat collega Kamp -- die was destijds verantwoordelijk voor Sociale Zaken, voor de kindregelingen -- van de minister van Financiën de waarschuwing kreeg: "Er wordt naar verwachting weer een nog groter beroep op het budget gedaan dan in de boeken staat. U heeft 2,5 miljard voor de kinderopvangtoeslag en daar blijft het bij." Toen ik de stukken bestudeerde, is mij weer gebleken dat dat bijvoorbeeld in een politieke vierhoek aan de orde kwam.

Mevrouw **Kuiken**:

Mogen wij dat overdrachtdossier als commissie hebben?

De heer **Weekers**:

Uiteraard. Daar heb ik geen moeite mee.

Mevrouw **Kuiken**:

Graag. Heel fijn. We gaan straks nog verder in op heel veel van de elementen die u heeft genoemd, ik of mijn collega Belhaj. Ik wil graag weten hoe de organisatie van de toeslagen ervoor stond. U zegt er een paar dingen over. Hoe stond het ervoor met de toeslagen op het moment dat u aantrad?

De heer **Weekers**:

Beroerd. Beroerd. Waarom? De toeslagen zijn in 2006 ingevoerd. Voor mijn tijd werd er hard gewerkt aan een nieuw toeslagensysteem, waarbij zeg maar alle toeslagen in één systeem zouden komen en waar mensen zelf hun wijzigingen via internet zouden kunnen doorgeven, waardoor ook wat controles vooraf mogelijk zouden zijn. Toen ik aantrad was er heel grote vertraging ontstaan bij de invoering van dat systeem. Ik heb het zelf ook nog een jaar moeten uitstellen, simpelweg omdat de zaak niet gereed was.

Men moest het houtje-touwtje doen. Het kwam vanuit de uitvoering van de oude huursubsidie. Het kwam vanuit oude systemen. Het was houtje-touwtje. Daarnaast was het zo dat de toeslagen -- u weet dat net als ik -- voorschotten zijn. Ze proberen in te spelen op de actualiteit, maar pas een paar jaar nadien kan worden vastgesteld of er sprake is van recht op toeslag en, zo ja, op welke hoogte. Dat leidde ertoe dat er heel veel moest worden teruggevorderd en heel veel moest worden nabetaald. Ik kan me herinneren -- ik heb het de Kamer vaak gemeld -- dat een derde van de toeslagen ongeveer goed was aangevraagd, dat bij een derde van de toeslagen mensen te weinig hadden gevraagd en er wat bij kregen en dat bij een derde van de toeslagen mensen te veel hadden gehad en ze dat moesten terugbetalen. Op een zeker moment stond er nog iets van een miljard aan invorderingen open.

Mevrouw **Kuiken**:

Dus door het nieuwe systeem was het "beroerd", zoals u dat noemde. Dat maakte het lastig, dat er sprake was van voorschotten. En er stond nog een miljard aan terugvorderingen open.

De heer **Weekers**:

Nee. Dan heb ik me misschien verkeerd uitgedrukt of heb ik het verkeerd overgebracht. U

zegt terecht ten aanzien van de voorschotten dat het een probleem was dat je pas jaren nadien kunt vaststellen. Ik veronderstel dat dat nog steeds een groot probleem is. Dat is een. Een ander punt is dat het systeem in 2006 is opgezet. De hele ICT-infrastructuur was er niet klaar voor. Die heb ik uiteindelijk pas per 1 januari 2012 kunnen invoeren. Tot 1 januari 2012 was het houtje-touwtje op basis van de oude systemen en kon er helemaal niets aan de voorkant getoetst worden. Vanaf 2012 kon dat beter. Het zou beter moeten gaan. Het nieuwe toeslagensysteem, het NTS in vakjargon, werd destijds door de Belastingdienst eigenlijk aangeduid als het paradepaardje van de dienst.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. U heeft vrij uitgebreid beschreven wat in uw overdrachtdossier stond toen u aantrad als staatssecretaris. U heeft ook de context geschetst waarin het regeerakkoord stond. Wat wilde u zelf eigenlijk bereiken als het ging om de fraudeaanpak? Wat waren uw ambities?

De heer **Weekers**:

Mijn ambitie was -- dat is eigenlijk altijd zo geweest -- streng maar rechtvaardig. Als mensen ergens recht op hebben, horen ze het ook te krijgen, maar ik wilde streng zijn voor degenen die willens en wetens de belasting ontwijken of een toeslag ten onrechte willen krijgen. Dat ten aanzien van fraude: streng, maar rechtvaardig.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat verstaat u onder fraude?

De heer **Weekers**:

Wat ik onder fraude versta, is dat er opzet in het spel is en dat mensen willens en wetens de schatkist belazeren. Dat versta ik onder fraude.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat is het verschil tussen fouten en fraude?

De heer **Weekers**:

Wat het verschil tussen fouten en fraude is? Iedereen maakt weleens fouten. Foutjes moet je kunnen herstellen. Zo werkt dat in de fiscaliteit. Binnen de toeslagen hadden we te maken -- u vroeg wat er de problemen waren -- met de foute schatters. Dat was een van de problemen. De gedachte was dat als je mensen maar goed voorlicht over hun plichten, als je ze goed voorlicht dat ze wijzigingen tijdig moeten doorvoeren, goed kan worden aangegeven wat mensen uiteindelijk naar verwachting aan toeslag zullen ontvangen. Het is heel simpel: een foutje dat je niet maakt ... Kijk, als je een foutje maakt, willens en wetens, om er zelf

wijzer van te worden terwijl je weet dat je daarmee de schatkist aan het plunderen bent, dat je eigenlijk het belastinggeld van anderen aan het afpakken bent, dan is dat fraude. Maar als je een foutje maakt simpelweg omdat iets veel te moeilijk is, vind ik dat dat moet kunnen worden hersteld.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Op 20 augustus 2012 stuurt u een brief naar de Kamer over de bestrijding van fraude met toeslagen. Daarin wordt gesteld dat fraude hard moet worden aangepakt, maar dat terughoudendheid gepast is wanneer fraudemaatregelen gevolgen hebben voor grote groepen burgers. Kunt u die zinsnede toelichten, die terughoudendheid toelichten?

De heer **Weekers**:

Ehm, ja. Het grote probleem van het toeslagensysteem dat we hebben en hoe dat is georganiseerd, is dat het wordt uitgevoerd als één heel grote fabriek. En die heel grote fabriek moet die toeslagen eigenlijk op maat vaststellen, want elk individu is anders, heeft weer recht op net een ietsje andere toeslag. Een klein foutje in het systeem kan meteen al heel grote gevolgen hebben voor mensen. Dat is wat ik bedoelde met die waarschuwing.

Mevrouw **Kuiken**:

Samenvattend werd er in het overdrachtdossier dat u kreeg toen u aantrad als staatssecretaris eigenlijk al heel duidelijk gesproken over fraude, de fraudeaanpak. De Appelbloesem kwam nadrukkelijk aan de orde. De toestand bij de toeslagen noemde u beroerd, onder andere doordat het van 2006 tot 2012 heeft geduurd om het nieuwe toeslagensysteem in te voeren, maar ook door de systematiek van voorschotten die tot grote problemen kon leiden. Correct?

De heer **Weekers**:

Dat klopt. En heel grote navorderingen, die behoorlijk in de papieren konden lopen.

Mevrouw **Kuiken**:

U zegt als laatste dat het nadeel is dat Toeslagen, de Belastingdienst, eigenlijk werkt als een grote fabriek, te weinig rekening houdend met maatwerk en dat dat grote gevolgen kan hebben door grote terugvorderingen. Correct?

De heer **Weekers**:

Absoluut. Bovendien is de Belastingdienst een collecterende instantie. Dat zit in het DNA van de Belastingdienst. Vervolgens kregen ze de taak van uitkeren erbij. Ik heb dat altijd een ... Nee, laat ik het anders zeggen. Ik denk dat uitkeren een wezenlijk ander vak is dan innen.

Mevrouw **Kuiken**:

Mag ik samenvattend dan ook zeggen dat u er op dat moment, op het moment dat u aantrad, eigenlijk al goed van op de hoogte was hoe groot de gevolgen konden zijn op het moment dat er iets niet goed ging binnen die fabriek, zoals u dat noemde, van de Belastingdienst voor individuele ouders, onder andere door het voorbeeld van De Appelbloesem, maar ook door wat u gezien heeft bij Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Het is niet zo dat ik dat onmiddellijk doorhad toen ik aantrad, want dat werd niet zo pregnant in mijn overdrachtsdossier aangegeven. Er werd met name gewezen op de fraudegevoeligheid van het systeem. Hoe zo'n systeem werkt, met de hele ICT-omgeving, daar was ik niet van op de hoogte. Daarvoor was ik financieel woordvoerder. Ik hield me bezig met de eurocrisis. Ik hield me bezig met het op orde krijgen van het huishoudboekje van de overheid. Dus dit was wel nieuw voor mij.

Mevrouw **Kuiken**:

Helder. We parkeren deze even en we nemen u gewoon even mee door de tijd. We hebben in ieder geval nu even vastgesteld wat u wist op het moment dat u aantrad. Ik neem u even mee naar maart 2011. Enkele maanden na het aantreden van het kabinet-Rutte I stuurden minister Kamp en staatssecretaris De Krom van Sociale Zaken een brief naar de Kamer over de aanpak van fraude met onder meer de kinderopvangtoeslag. Kent u deze brief?

De heer **Weekers**:

Ja, die ken ik.

Mevrouw **Kuiken**:

Fijn. In de brief worden vier uitgangspunten gepresenteerd. Ik lees ze even voor, om het heel precies te doen: fraude mag niet lonen, afschrikkende werking en strafverzwaring, een tweede overtreding binnen vijf jaar wordt gezien als recidive en niet doorslaan, straffen is geen doel op zich. In de brief staat dat deze uitgangspunten ook voor de kinderopvangtoeslag gelden. Golden deze uitgangspunten wat u betreft ook voor de Belastingdienst en de uitvoering van toeslagen?

De heer **Weekers**:

Deze uitgangspunten waren duidelijk. Dit was een uitwerking van het regeerakkoord. Hier stond uitdrukkelijk de kinderopvangtoeslag bij.

Mevrouw **Kuiken**:

In uw inleidende woorden had u het al even over de Fiscale agenda die u in april 2011 naar de Tweede Kamer stuurde. U gaat daarin ook specifiek in op fraudebestrijding, zoals u net heeft bevestigd. U vraagt zich daarin af of de dienstverlening niet te ver is doorgeslagen. Kunt u zich dat herinneren?

De heer **Weekers**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Waar doelde u precies op?

De heer **Weekers**:

Op de opdracht dat er niet gecontroleerd werd voordat een toeslag werd uitgekeerd. Eigenlijk was de opdracht vanuit de politiek vanaf 2006: als er een toeslag wordt aangevraagd, wordt die gewoon uitgekeerd; we kijken na afloop wel of het goed is of niet en als het niet goed is, draaien we het wel terug. Dat kan grote gevolgen hebben. Je moet veel meer aan de voorkant gaan zitten. Er is ook uitgewezen dat het niet sociaal is om mensen eerst hoge voorschotten te geven en vervolgens te gaan terugvorderen. Dan komen mensen in de problemen. We hebben in februari 2011 een ministerraad gehad over de fraudeaanpak. Toen is ook aan de orde geweest wat uiteindelijk in die brief van minister Kamp is neergeslagen. Ik heb zelf begin maart 2011 nog een two-pager in de ministerraad neergelegd, waarin ik met name de kinderopvangsystematiek heb aangekaart als een probleemkind en een aantal dingen heb aangegeven die aangepast zouden moeten worden.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké, dank. In die brief van Sociale Zaken stond met name dat fraudebestrijding niet moest doorslaan ten nadele van ouders. U zegt dan weer dat de dienstverlening niet te ver moet doorslaan. Hoe moet ik die twee waarden wegen?

De heer **Weekers**:

Nee. Er moet een goede balans zijn. Fraudebestrijding mag er natuurlijk nooit toe leiden dat onschuldige mensen worden gepakt. Daarom vind ik het ook zo goed dat we hier zitten. Want het is vreselijk als onschuldige mensen, gezinnen, zo worden getroffen, dat ze als fraudeur worden bestempeld terwijl ze dat niet zijn. Dat werd daarmee bedoeld en dat bedoelde ik ook met "streng, maar rechtvaardig". Maar het is niet rechtvaardig als er op heel grote schaal uitkeringen worden verstrekt waar behoorlijk mee wordt gefraudeerd en dat niet wordt aangepakt. Dat is ook niet rechtvaardig voor al die hardwerkende mensen die

belasting moeten betalen, zeker in een tijd waarin we behoorlijk moesten bezuinigen, met name op de sociale zekerheid. Elke cent waarvan we konden voorkomen dat die in verkeerde zakken terecht kwam, hoefde niet elders te worden bezuinigd.

Mevrouw **Kuiken**:

Mogen we die two-pager waar we het net over hadden hebben als commissie?

De heer **Weekers**:

Wat mij betreft is dat prima. Ik moet even kijken welke procedure daarvoor gevolgd moet worden, want het is een ministerraadstuk. Ik heb in elk geval niks te verbergen.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat is fijn. Ik heb even gecheckt of wij hem hadden. In mijn herinnering was dat niet zo en dat blijkt ook zo te zijn. Kunt u nog even ingaan op wat er precies in die two-pager stond? Wat wilde u dat er veranderd zou worden?

De heer **Weekers**:

Dan moet ik even mijn aantekeningen erbij nemen.

Mevrouw **Kuiken**:

Wij nemen de tijd voor u.

De heer **Weekers**:

Dank u. Ik kijk even of ik hem hier heb. Ik moet even in een mapje kijken.

Mevrouw **Kuiken**:

Zal ik even een minuutje schorsen? Dan kunt u even zoeken.

De heer **Weekers**:

Dat stel ik op prijs.

De **voorzitter**:

Schorsen betekent dat we de zaal uitgaan.

Mevrouw **Kuiken**:

Nee, sorry. We wachten gewoon een minuut. Excuus.

De **voorzitter**:

Ja, we wachten gewoon even. Ik wil niet zeggen dat we alle tijd hebben, maar dat ene minuutje hebben we wel.

De heer **Weekers**:

Ik heb het voor me. Ik heb een inleiding gehouden bij die two-pager in de ministerraad waarin ik heb aangegeven ...

Mevrouw **Kuiken**:

Dat was in februari, hè?

De heer **Weekers**:

Dat was om precies te zijn in de ministerraad van 11 maart.

Mevrouw **Kuiken**:

11 maart.

De heer **Weekers**:

Ja, in februari hadden we eerst ...

De **voorzitter**:

Ik moet even een procesopmerking maken. Ministerraadstukken zijn geheim. We kunnen u dus niet vragen om ministerraadstukken voor te gaan lezen. Die mogen wel door de commissie ontvangen worden. Ik denk gewoon dat u moet blijven bij de vragen die mevrouw Kuiken u stelde. U mag zelf wel vertellen wat u zich daarvan kunt herinneren. Dat u dat doet aan de hand van het stuk dat voor uw neus ligt, is prima. Maar ik denk dat wij wel de regels der kunst in acht moeten nemen. U mag uw eigen herinnering van het stuk vertellen aan de hand van het stuk, maar u mag niet het stuk voorlezen.

De heer **Weekers**:

Dank u zeer. Ik was ook echt niet van plan om het stuk helemaal voor te lezen, zeer zeker niet. Ik ben me ook bewust van de vertrouwelijkheid van ministerraadstukken. Waar het om ging, was het signaal dat toeslagen als het kindgebonden budget en de zorgtoeslag relatief simpel zijn in hun ontwerp en dat ze daarmee het minst fraudegevoelig zijn, maar dat met name de kinderopvangtoeslag een heel fraudegevoelige toeslag was. Of dat nog zo is, weet ik niet. Ik heb aangegeven dat de FIOD destijds overspoeld werd met aanvragen en dat we 200 zaken hadden lopen.

In die two-pager heb ik aangegeven wat de belangrijkste knelpunten van die fraudegevoeligheid waren. Dat is werken in de actualiteit. Dat heb ik uitgewerkt uiteraard. Dat is dat de grondslagen deels niet verifieerbaar zijn. Dan heb je het over de basisadministratie persoonsgegevens, de GBA, bij de gemeente, die aan alle kanten rammelde. Gastouderopvang was problematisch. Dat ging om gewerkte uren of, nee, om hoeveel uur kinderopvang werd afgenomen. Het ging om werkgevers. Dienstverlening werd ook als belangrijk knelpunt aangemerkt, waarbij doelmatigheid voorrang krijgt boven rechtmatigheid van de aanvragen.

Vervolgens heb ik aangegeven hoe misbruik en oneigenlijk gebruik in de praktijk plaatsvonden: bewust verkeerde aanvragen door individuele toeslagontvangers, malafide tussenpersonen en georganiseerde fraude rond kinderopvang. Toen heb ik wat gezegd over aanpak korte termijn. Ik heb daar met name gewezen op wat ik in de Fiscale agenda wilde gaan uitwerken. Daarbij waren een paar dingen aan de orde. Een van de belangrijkste dingen was één bankrekeningnummer. Voordien kon een kinderopvangtoeslag of welke toeslag dan ook op een willekeurig bankrekeningnummer van willekeurig wie worden overgemaakt. Ik heb toen aangekondigd dat ik toe wilde naar één bankrekeningnummer van de betrokkene zelf. Ik heb gedacht aan ruimere beslistermijnen voor het beoordelen van aanvragen met terugwerkende kracht. Terugwerkendekrachtaanvragen waren ook een groot probleem, met name bij kinderopvangtoeslag.

Mevrouw **Kuiken**:

De ruimere beslistermijn ging erover dat de Belastingdienst ruimere beslistermijnen mocht hanteren. Correct?

De heer **Weekers**:

Ja, inderdaad. Misschien om even heel precies te zijn. Hier in deze two-pager praat ik over ruimere beslistermijnen voor het beoordelen van de terugwerkendekrachtaanvragen. Dat moet u niet verwarren met de ruimere beslistermijnen die werden geregeld in de Wet aanpak fraude toeslagen en fiscaliteit van eind 2013.

Daarnaast had ik in deze two-pager een paragraaf staan over de aanpak voor de lange termijn. Ik stel voor om het toeslagenstelsel te herijken vanuit het scherpe perspectief van misbruik, oneigenlijk gebruik en uitvoeringslasten. Dat stond hierin. Ik zal ingaan op de conclusies.

Mevrouw **Kuiken**:

Is er in deze two-pager ook aandacht voor het feit dat het ook voor ouders, bijvoorbeeld

rondom De Appelbloesem, heel nadelig uit kon pakken of gaat die alleen over de fraudebestrijding?

De heer **Weekers**:

Deze two-pager gaat over de fraudegevoeligheid van en de fraudebestrijding bij toeslagen. Op dat moment waren mij geen signalen bekend dat ouders zo in de knel zouden kunnen komen als gevolg van dit systeem. De Appelbloesem ...

Mevrouw **Kuiken**:

Over De Appelbloesen gaan we zo verder. Gaat uw gang, mevrouw Belhaj.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik heb toch nog één aanvullende vraag, over de brief waarin stond dat fraudebestrijding niet moest doorslaan. U heeft net uitgelegd wat uw lijn daarin was. Ik vroeg me af of u ook op één lijn stond met de bewindspersonen van Sociale Zaken bij de aanpak van fraude met toeslagen destijds.

De heer **Weekers**:

Het kabinet zit uiteindelijk altijd op één lijn. Uiteindelijk teken je ervoor. Dat is een. Twee. De lijn van Sociale Zaken, van de collega's Kamp en De Krom -- ik ken ze goed, lang -- is een lijn van streng, maar rechtvaardig. Dat betekent dat je ook altijd de proportionaliteit in ogen hebt te houden. Dat woord is ook vaker gevallen.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat werd er uiteindelijk met uw two-pager gedaan? In mei 2011 stuurden minister Kamp en u samen een brief naar de Kamer waarin u aankondigt de controle op fraude en oneigenlijk gebruik van de kinderopvangtoeslag aan te scherpen.

De heer **Weekers**:

Uw eerste vraag was: wat is er vervolgens met uw two-pager gedaan? Er was door het kabinet al voordat ik aantrad een interdepartementaal beleidsonderzoek gedaan naar kindregelingen, ook rondom toeslagen als ik me het goed herinner. Naar aanleiding van deze two-pager -- een two-pager is geen beslissingsstuk in de ministerraad, maar is bedoeld om een probleem te signaleren en om het vervolgens ambtelijk voor verder advies uit te zetten --

is er een interdepartementale werkgroep aan de slag gegaan om naar deze problematiek verder te kijken.

Mevrouw **Kuiken**:

Wie zaten daarin? Hoe concreet is dat geworden? Kunt u zich dat herinneren?

De heer **Weekers**:

Ik weet niet of ik die stukken bij me heb. Ik kan kijken of ik die stukken bij me heb. Daar zaten in elk geval de beleidsministeries bij. Dan praat je over uiteraard Financiën, omdat de Belastingdienst het uitvoerde. Je praat over Sociale Zaken, omdat de minister van Sociale Zaken verantwoordelijk is voor de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Je praat over de minister die verantwoordelijk is voor wat vroeger de huursubsidie was. Dat is de minister voor Wonen. Dat was destijds minister Donner, dus zijn mensen. En de zorgtoeslag zat erin, dus ook het ministerie van VWS zat erbij.

Mevrouw **Kuiken**:

Welke ambtenaren zaten daarin? Ik bedoel niet zozeer qua namen, maar wel qua functies. Weet u dat misschien?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik zo niet. Daar zou ik voor in de stukken moeten duiken. Het waren in elk geval beleidsambtenaren van de diverse ministeries.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik zou het fijn vinden als u na afloop van dit verhoor dat ons zou willen doen toekomen. Dat zit in uw stukken, bevestigt u net. Correct?

De heer **Weekers**:

Het zit ergens in mijn stukken, maar ik weet niet of ik alle stukken mee heb genomen. Het zat aanvankelijk in twaalf ordners, dus heb geprobeerd om het te comprimeren. Ik maak even een aantekening. Of herinnert u mij daar zelf even aan?

Mevrouw **Kuiken**:

Wij herinneren u daaraan, dus dat komt goed. Fijn dat u dat wilt doen.

De heer **Weekers**:

Graag gedaan.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat gaat met name over de functies van de personen die in dat interdepartementale beleidsteam zaten. Weet u ook tot wanneer dat beleidsteam heeft gefunctioneerd?

De heer **Weekers**:

Dat onderzoek heeft plaatsgevonden. Dat heeft ongeveer een jaar geduurd. Vervolgens zijn daar wel wat elementen uitgehaald, maar dan moet ik even nadenken. Dit was maart 2011. Een jaar later zaten we in de situatie dat we als kabinet zeer fors extra moesten bezuinigen. Bovenop het pakket van 18 miljard bezuinigingen moest er behoorlijk extra bezuinigd worden. Dat heeft toen geleid tot de val van het kabinet, omdat de gedoogpartner zich terugtrok. Eerst is er nog zes weken onderhandeld in het Catshuis en toen is het kabinet gevallen. Toen is er onderhandeld over een zogenaamd "lenteakkoord" met enkele oppositiepartijen, die uiteindelijk samen met het kabinet nog tot een behoorlijk pakket van bezuinigingen zijn gekomen.

Mevrouw **Kuiken**:

Waarom is dat relevant voor de kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

Waarom is dat relevant voor de kinderopvangtoeslag? Omdat er op dat moment weer andere politieke keuzes werden gemaakt. De keuzes voor een bepaalde aanpak of hervorming lagen niet meer rechtstreeks in handen van de verantwoordelijke bewindspersonen, als het ware.

Mevrouw **Kuiken**:

Zoals welke hervorming?

De heer **Weekers**:

De hervorming van de kindregelingen.

Mevrouw **Kuiken**:

U noemt dat zo specifiek. Kwam dat dan als advies uit dat interdepartementale beleidsonderzoek of was dat iets wat u zelf wilde? U noemt het nu zo nadrukkelijk.

De heer **Weekers**:

De toeslagen waren een onderdeel van de uitvoering van de Belastingdienst, dus dat was niet mijn hoofdonderwerp. Je werkt als bewindspersoon 100 uur per week. Met heel veel plezier overigens.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat snap ik, maar ik vraag het omdat u het zelf zo nadrukkelijk zegt. U zegt dat er een team aan de slag is gegaan en dat daar een aantal dingen uitkwam, maar dat toen dat lenteakkoord kwam en dat toen alles weer stillag. Het lijkt me dat u dat niet voor niets noemt in relatie tot dit verhoor, dat over de kinderopvangtoeslag gaat. Ik wil dus graag weten wat de relevantie is.

De heer **Weekers**:

Oké. Dat snap ik. In dat interdepartementaal beleidsonderzoek stonden wat dingen die op korte termijn gerealiseerd zouden kunnen worden.

Mevrouw **Kuiken**:

Zoals? Sorry. Ik parkeer deze even. Die stel ik zo. Gaat u verder met uw verhaal.

De heer **Weekers**:

Daar stond ook een heel vergaande in, die politiek volstrekt onhaalbaar was: dat je niet meer vanuit de actualiteit werkt, maar dat je werkt met de gegevens van twee jaar daarvoor. Als je nu een krappe portemonnee hebt en een toeslag nodig hebt, moet dat beoordeeld worden aan het moment van nu. Een van de voorstellen was dat je naar de gegevens van twee jaar terug moet kijken om te zien of iemand überhaupt ergens recht op heeft. Dat was zo'n element dat politiek nooit zou gaan vliegen, bijvoorbeeld.

Waarom is het relevant? Je bent op een gegeven moment met een kabinet ergens mee bezig, vervolgens lenteakkoord en vervolgens verkiezingen en een nieuw kabinet. Een nieuw kabinet zit zelf niet aan de onderhandelingstafel. Daar worden ook weer nieuwe keuzes gemaakt voor de vier jaar daarna. Daarom is het relevant en daarom blijven sommige van dit soort ...

Mevrouw **Kuiken**:

Had u die stelselwijziging zelf gewild? Had dat uw steun?

De heer **Weekers**:

Het staat me niet volledig bij wat nu alle uitkomsten daarvan waren, maar ik heb het toeslagstelsel als zodanig altijd kwetsbaar gevonden. In het kabinet-Rutte/Asscher is vervolgens ook geprobeerd om er een huishoudentoeslag van te maken, die trouwens ook weer zijn eigen tekortkomingen zou gaan kennen.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat komt op een ander moment. Wat voor relatie had dat met bezuinigingen? U zegt net dat er een voorstel lag, dat een van de redenen het lenteakkoord was en dat er extra bezuinigingen waren. Wat was het verband daartussen?

De heer **Weekers**:

Het verband daartussen? Met betrekking tot het lenteakkoord: in het lenteakkoord is niet getornd aan de kinderopvangtoeslag of aan de voorwaarden daarvoor.

Mevrouw **Kuiken**:

Lag er een verband? U noemde het zelf. Was geld een motivatie om niet door te gaan met een stelselwijziging op het terrein van de kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

Nee. Een stelselwijziging, zover was het nog niet voorbereid.

Mevrouw **Kuiken**:

Dus het antwoord is nee, in dat opzicht?

De heer **Weekers**:

Als u zegt: lag er een stelselwijziging ...

Mevrouw **Kuiken**:

Nee, waren de financiën een reden om niet door te gaan met stelselwijzigingen?

De heer **Weekers**:

Men wilde op dat moment in elk geval niet tornen aan bijvoorbeeld de gastouderopvang. En een van de problemen waar de bewindspersonen van Sociale Zaken al die jaren last van hadden, was dat er elke keer een groter beroep werd gedaan op de regeling dan er middelen voor beschikbaar waren. Dat betekent dat de collega van Sociale Zaken destijds moest kijken op welke andere onderdelen hij kon bezuinigen als hij overschrijdingen had op het budget van kinderopvang.

Mevrouw **Kuiken**:

Dus de groei van het aantal gastouderbureaus was een probleem voor het ministerie van Sociale Zaken?

De heer **Weekers**:

De enorme groei van gastouderopvang is destijds een probleem geweest. U moet zich

voorstellen dat heel veel opa-en-oma-oppas die je daarvoor in de informele sfeer had, waar geen vergoeding vanuit de overheid tegenover stond, geformaliseerd werd. Daar kon men een toeslag voor claimen als opa en oma zich gingen registreren bij een gastouderbureau. Dat leidde tot een enorme groei van die budgetten.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik heb nog één laatste vraag. Ik geef mevrouw Belhaj nog even de gelegenheid zo meteen. U zei dat er ook kleine voorstellen uit dat beleidsteam kwamen. Ik vroeg u toen: zoals?

De heer **Weekers**:

Daar zou ik even naar moeten kijken.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Mevrouw Belhaj.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik was toch nog even getriggerd door de opmerking over het lenteakkoord, want ik begrijp niet waarom u dat zei. Missen we nou iets? U wierp het op, maar het is niet duidelijk wat de relatie was tussen dat lenteakkoord en de kinderopvangtoeslag.

De heer **Weekers**:

Wat ik heb willen aangeven, gaat niet specifiek over het lenteakkoord. Misschien kunt u het zich voorstellen. Het kabinet is gevallen, het kabinet is demissionair en er zijn verkiezingen uitgeschreven. Dan ligt er weliswaar zo'n interdepartementaal onderzoek, maar daar kun je op dat moment niks mee, simpelweg omdat je als demissionair kabinet geen grote nieuwe voorstellen kunt gaan maken. Aan een andere tafel wordt onderhandeld over waarop wordt bezuinigd. Zij hebben precies -- de minister van Financiën, De Jager, was daar destijds bij -- voor ogen welke regelingen welke budgetten hebben en waar problemen mee zijn. Hoe gaan we er nou samen voor zorgen dat we een begroting hebben die past binnen ook de Europese begrotingsnormen en die past ...

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. U beschrijft een context, maar die is natuurlijk alleen interessant of relevant als die in relatie staat tot die kinderopvangtoeslag. Dat was even niet duidelijk.

De heer **Weekers**:

Oké. Voor de helderheid: er was geen direct verband met die kinderopvangtoeslag.

Simpelweg: als een kabinet is gevallen en er wordt aan een andere tafel onderhandeld, liggen een aantal zaken als het ware stil.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik wil nog even terug met u naar De Appelbloesem. Vlak voor uw aantreden waren er onder andere twee uitzendingen op tv -- in september en begin oktober, zeg ik uit mijn hoofd -- over de klanten van gastouderbureau De Appelbloesem. De Belastingdienst pakt de ouders die onderdeel waren van dat gastouderbureau collectief, groepsgewijs, aan door hen intensief te controleren. U verwees net al naar uw overdrachtsdossier, waar De Appelbloesem specifiek in stond. Het was dus een onderdeel van uw start. Wat vond u destijds van die aanpak?

De heer **Weekers**:

Goed, De Appelbloesem. Ik krijg op 2 oktober 2012 een memo, een notitie. Dat is dus zeg maar twee jaar naar mijn aantreden. In de tussentijd had ik niks over De Appelbloesem gehoord.

Mevrouw **Kuiken**:

Even terug. U beschrijft net in dit verhoor dat in het overdrachtsdossier De Appelbloesem met naam en toenaam werd genoemd.

De heer **Weekers**:

Dat klopt. Op dat moment speelde dat inderdaad. Er waren vragen gesteld aan mijn ambtsvoorganger. Er zat een memo in mijn overdrachtsdossier waarin dit wordt genoemd. Ik heb straks aangegeven wat er in dat overdrachtsdossier stond. Vervolgens kom ik twee jaar later ...

Mevrouw **Kuiken**:

Die twee jaar later pakken we zo meteen op. Ik wil nu nog even met u vaststellen wat u wist over De Appelbloesem in oktober 2010. Er wordt ook nog een motie aangenomen, de motie-De Mos, eind 2010, waarin de regering wordt opgeroepen om geld te verhalen op frauderende gastouderbureaus in plaats van op onwetende ouders. Begin januari reageert u samen met minister Kamp afwijzend op deze motie. Kunt u zich deze brief wel herinneren?

De heer **Weekers**:

Ik heb niet samen met minister Kamp gereageerd. Die motie is ingediend in een debat met minister Kamp en minister Kamp heeft daarop gereageerd.

Mevrouw **Kuiken**:

Nee. Het is een Kamerbrief van 20 januari 2011. Het voortouw daarvoor ligt inderdaad bij minister Kamp, maar die is mede namens u gestuurd. Namens de heer Weekers.

De heer **Weekers**:

Dat klopt. Ik zie dat die brief van Kamp in mijn weekendtas zat en dat ik die geaccordeerd heb.

Mevrouw **Kuiken**:

Waarom reageert u afwijzend op deze motie? U bent nog maar kort staatssecretaris, dat besef ik. Maar tegelijkertijd staat in uw overdrachtdossier al heel duidelijk dat de wijze waarop de kinderopvangtoeslag wordt toegepast nogal verstrekkende gevolgen kan hebben.

De heer **Weekers**:

Ja. Er zat een korte begeleidende notitie bij van het team handhavingsbeleid van DGBel -- DGBel is het directoraat-generaal Belastingdienst -- waarin dit heel kort wordt geschetst. Even kijken. Het wordt heel kort geschetst.

Mevrouw **Kuiken**:

En wat is de portee van die schets? Wat is de korte samenvatting daarvan?

De heer **Weekers**:

Er staat heel kort dat de regering wordt verzocht om te onderzoeken welke ouders de dupe zijn van frauderende gastouderbureaus en om de naheffingen die deze ouders krijgen te verhalen op de fraudeurs in plaats van op de ouders die te goeder trouw hebben gehandeld. Er wordt gezegd: "U treft aan de brief van minister Kamp. De reactie is ambtelijk afgestemd en inhoudelijk blijft de reactie dichtbij de beantwoording van de Kamervragen over fraude bij De Appelbloesem van 13 oktober 2010." De notitie in mijn overdrachtdossier was ook van 13 oktober 2010. Destijds werd het beeld geschetst van frauderende ouders en een frauderend gastouderbureau. Ik ben hier toen niet nader ingedoken.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Dus dat gaat over de dg Belastingdienst. Is dat de heer Veld?

De heer **Weekers**:

Nee, nee, nee. Dit is gewoon van het team. Het was wel afgetekend door de heer Veld.

Mevrouw **Kuiken**:

Het was afgetekend door de heer Veld. Ik denk niet dat dat nog te horen was via de microfoon, dus ik herhaal het nog even. Dat is dus correct.

De heer **Weekers**:

Dat is correct.

Mevrouw **Kuiken**:

Heb ik het dan ook correct dat u zegt dat er vooral werd gezegd dat de ouders maar moesten verhalen op het frauderende gastouderbureau? Zegt u dat nou net?

De heer **Weekers**:

Er wordt gezegd: "Inhoudelijk blijft de reactie dicht bij de beantwoording van de Kamervragen over fraude bij gastouderbureau De Appelbloesem." Er wordt gesproken over een megafraude en dat de zaak wordt doorgelicht. Meer kan ik daar niet van zeggen. Dit is het enige wat ik hier uithaal. Ik heb deze notitie bij de voorbereiding nu aangetroffen. Ik kan mij daar niet meer van herinneren dan wat ik nu op papieren van toen aantref.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat snap ik. Ik vraag nu even om juist wel terug te gaan in uw herinnering. Had u een idee hoe groot de omvang was, wat het aantal ouders was dat aangesloten was bij De Appelbloesem? U mag mij aankijken. Dat helpt. Ik wil niet alleen dat u het uit de stukken haalt, maar ook dat u even teruggaat.

De heer **Weekers**:

Eh, even terug. Het ging over een aantal honderden.

Mevrouw **Kuiken**:

Een aantal honderden.

De heer **Weekers**:

Ik heb bij de voorbereiding van vandaag eens even gekeken naar het debat van destijds dat minister Kamp hierover heeft gevoerd met de heer De Mos. De heer De Mos had het over tienduizenden, herinner ik me nu. Uiteindelijk werd in dat AO geconcludeerd dat het er een kleine duizend zouden zijn.

Mevrouw **Kuiken**:

Volgens onze informatie nu gaat het om ongeveer 1.400 ouders. Kamp en uzelf verwijzen in de brief naar het zelf verhalen door de ouders bij het gastouderbureau. Wist u dat het gastouderbureau toen al failliet was?

De heer **Weekers**:

Nee, dat wist ik niet.

Mevrouw **Kuiken**:

Klopt het nou dat u zei over die notitie die u net aanhaalde van de dg Belastingdienst dat er gesproken werd over frauderende ouders of zijn dat uw woorden nu? Als u nu even teruggaat naar die notitie: wordt daarin gesproken over frauderende ouders?

De heer **Weekers**:

Even kijken. Het was een mix. Er stond bij: een deel frauderend en een deel goedgevolgde ouders die eigenlijk in de praatjes van een gladde tussenpersoon zijn getrapt die er zelf rijker van wilde worden. Misschien is het nog wel goed om iets te melden. De brief klinkt wel heel erg hard, van dat ze zelf maar terug moeten gaan naar dat gastouderbureau. Ik begrijp nu van u dat dat op dat moment al failliet zou zijn. Later heb ik de Kamer een keer geschreven dat als mensen de dupe waren van fraude -- het zou kunnen zijn dat dat toegepast was op identiteitsfraude -- zij zouden worden geholpen. Je had ook heel veel slachtoffers van malafide figuren. Die werden geholpen. Die zouden zelf alsnog toeslag krijgen.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Mevrouw Belhaj, ik geef u graag het woord.

Mevrouw **Belhaj**:

Meneer Weekers, ik wil met u nog even naar oktober 2012. Uw ambtenaren stellen dan voor om de kinderopvangtoeslag van de ouders van De Appelbloesem geheel terug te vorderen bij ouders die geen eigen bijdrage hebben betaald, maar alleen als de toeslag nog niet definitief is vastgesteld. U wilt dat niet, maar vraagt uit te zoeken of de Belastingdienst alleen de eigen bijdrage kan vorderen. Welke afweging heeft u daarbij gemaakt?

De heer **Weekers**:

Misschien voor de volledigheid: mij werden grofweg drie opties voorgelegd.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, ik zie ze. Ik zal ze nog even noemen: handhaven, alsnog de eigen bijdrage voldoen en niets meer doen met oude zaken, maar vanaf nu handhaven.

De heer **Weekers**:

Ja, dat klopt. Daar heb ik bijgezet dat ik de optie van alsnog de eigen bijdrage voldoen interessant vond. Ik heb gevraagd om deze optie te verkennen in de vorm van een inkeerregeling bij gebreke waarvan men de optie volledig invorderen riskeert.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat klinkt alsof u destijds soepeler was dan de ambtenaren die dit voorstel zo opgeschreven hebben. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Weekers**:

Men heeft mij een drietal opties voorgelegd. Men heeft mij erop gewezen: als je volledig gaat invorderen, heeft dat maatschappelijke en publicitaire gevolgen. Er stond ook in de notitie: daarnaast is de vraag of al deze ouders zich bewust waren van het feit dat dergelijke constructies indruisen tegen de wet. Over de constructie zullen we nog wel komen te spreken, neem ik aan. Ik heb daarbij gezegd: helemaal niets doen, helemaal niet invorderen, is ook niet fair. Ik heb toen gedacht dat het redelijk was om een soort inkeerregeling aan te bieden.

Mevrouw **Belhaj**:

Helder. Dan gaan we naar een ander moment. Het is ook een beetje de scheidslijn tussen het kabinet-Rutte I en het kabinet-Rutte II. Op 5 november wisselde het kabinet. We gaan naar december 2012. Dan wordt u een uitgewerkt voorstel voorgelegd. Ouders krijgen een eenmalig aanbod de eigen bijdrage alsnog te betalen aan de Belastingdienst. U stemt daarmee in, hoewel er geen wettelijke grondslag voor was. Waarom vond u dat toch gerechtvaardigd? U heeft er net al iets over gezegd, maar het is toch relevant omdat we hier vaker gesproken hebben over wettelijke grondslagen en de mogelijkheden voor ministers en staatssecretaris om anders om te gaan met een wet of om een wet te wijzigen.

De heer **Weekers**:

Ja. Misschien is het goed om te melden dat ik in de fiscaliteit de mogelijkheid had van een hardheidsclausule. In de fiscaliteit kwamen er wel eens verzoeken bij mij, waarvan je zegt als verantwoordelijk bewindspersoon: maar zo hard kan die wet toch nooit bedoeld zijn? Dan wordt er gekeken in de wetsgeschiedenis of de wetgever het ook zo bedoeld heeft, of de Kamer en de regering dit gevolg ook voor ogen hadden. Als dat niet het geval was, kon je

met een hardheidsclausule afwijken. Die mogelijkheid heb je met de toeslagen in zijn algemeenheid niet, met uitzondering van één klein onderdeelje van de hardheidsclausule dat ik zelf ooit nog samen met de heer Omtzigt in de wet heb geamendeerd. Dat ging over een soort van vermogenstoets. Dat is maar een piepklein stukje hardheid.

Ik denk dat ik hier ... De term "inkeerregeling" komt ook uit de fiscaliteit, dat je mensen eenmalig de kans geeft om alsnog aan hun verplichtingen te voldoen, wel met een boete. Je hoopt dat daarmee mensen toch tot inkeer komen. Hier zat ik eigenlijk ook in die denklijn: ik heb die mogelijkheden wel. In de notitie werd wel al aangegeven bij deze uitwerking dat ik dan mogelijk buiten de wet zou gaan. Ik had toen eigenlijk een argumentatie van het imago van een betrouwbare overheid, de impact op de betrokken burgers en de feiten en omstandigheden. Het ging ook over een aantal jaren daarvoor en het ging over een zaak waarover nog geen eerdere jurisprudentie was. Er was toch ook wel wat juridische onduidelijkheid. Dat was voor mij aanleiding om te zeggen: biedt dit aan, een soort take-it-or-leave-itaanbod. Er werd wel in deze notitie al aangegeven dat vanuit de perspectieven van wetstoepassing en rechtsgelijkheid deze optie minder gewenst leek, omdat er geen wettelijke grondslag was om de invordering te beperken tot de hoogte van de eigen bijdrage van de belanghebbende. Ik dacht aan de hand van deze notitie en ook aan de hand van de eerdere notitie: ik heb een zekere beleidsvrijheid en ik kies voor datgene wat ik rechtvaardig acht.

Mevrouw **Belhaj**:

De notitie waar u naar verwijst, daarvan was de top van het ministerie van Financiën op de hoogte? Hoe moet ik dat precies zien?

De heer **Weekers**:

Dit is mij destijds aangereikt en afgetekend door de mensen van het dg Belastingdienst en ook door de secretaris-generaal.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik wil met u een kleine sprong in de tijd maken. Op 1 februari 2013 adviseerden uw ambtenaren u toch, de volledige toeslag voor alle jaren terug te vorderen, als de eigen bijdrage niet is betaald, waarbij zij verwijzen -- daar zei u net ook al iets over -- naar een uitspraak van de Raad van State. U gaat daarin mee. We hebben net geconstateerd dat u vond dat er ook andere redenen kunnen zijn om toch niet strikt vast te houden aan die wet. Waarom hield u niet vast aan die lijn die u net beschreef?

De heer **Weekers**:

Met de wijsheid van achteraf zou je kunnen zeggen: had ik mijn gut feeling maar blijven

doorzetten en was ik maar tot het uiterste gegaan. Dan was wellicht een aantal mensen een vreselijke tijd bespaard gebleven.

Mevrouw **Belhaj**:

Helder.

De heer **Weekers**:

Het is gemakkelijk om dit te zeggen met de wijsheid van achteraf. Ik moet ook verklaren waarom ik het destijds niet heb gedaan. Ik kreeg een strak advies: in tegenstelling tot een eerder advies dat we meerdere mogelijkheden zagen, komen we daar nu op terug. Er stond letterlijk: wij komen terug op ons eerdere advies. Want de uitspraak van de Raad van State was goed geanalyseerd en er was overleg geweest met Sociale Zaken. Simpelweg ging het om de vraag: als er geen eigen bijdrage is betaald, vervalt dan het recht op de kindertoeslag? De Raad van State had in deze uitspraak vastgesteld: als er geen eigen bijdrage is betaald, is er geen recht op kinderopvangtoeslag. Vervolgens heeft de Raad van State gezegd: maar als die eigen bijdrage apart wordt teruggegeven in de vorm van een schenking, dan mag het wel. Ik vond dat een heel merkwaardige, want dat betekent dat de slimmeriken in wezen het zaakje rondom de eigen bijdrage zouden kunnen omzeilen. Daar zou ik zo meteen graag nog iets over zeggen, maar misschien hebt u daar ook vragen over.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat mij hierin verwondert, is dat u eigenlijk al in oktober/december, toen de duiding van de Raad van State ook bekend was, dat advies van uw ambtenaren kreeg, waarop u zoals u het zei met uw gut feeling dacht: ja, maar dat wil ik eigenlijk anders doen, want dit gaat voorbij aan proportionaliteit en heeft enorme consequenties voor mensen. Dan komt die uitspraak van de Raad van State, en dan is het zo interessant dat u eigenlijk dan in één keer het argument van de Raad van State gebruikt om toch verdergaande maatregelen te nemen. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Weekers**:

Zeker. Niet om verdergaande maatregelen te nemen, maar wel om te beseffen dat mijn handelingsvrijheid beperkter was dan ik voordien dacht.

Mevrouw **Belhaj**:

Kunt u dat nog een keertje herhalen?

De heer **Weekers**:

Uiteraard. Toen we het hadden over oktober en begin december -- even voor de helderheid:

beide notities en beide besluiten die we toen hebben genomen, waren voor de uitspraak van de Raad van State; toen was er nog geen uitspraak en nog geen argumentatie -- ging ik er op basis van de stukken die mij voorlagen van uit dat ik ook de beslissing kón nemen om maar terug te vorderen tot de hoogte van de eigen bijdrage. Strikt juridisch was al bekend dat dat kwestieus was, maar er is toen de volgende vorm uitgewerkt: als mensen dan alsnog de eigen bijdrage aan de Belastingdienst zouden betalen, was dat als het ware een stukje betalen van de invordering, waarna het mensen niet meer moeilijk zou worden gemaakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Precies. Dat is wat u toen vond, in oktober/december. Na de uitspraak van de Raad van State kon dat ook gewoon, want die heeft gezegd: het is niet goed gedocumenteerd, dit schenkingsrecht, maar het mag wel. Toch?

De heer **Weekers**:

Toen ben ik er een- en andermaal op geweest dat een vereiste om de kinderopvangtoeslag te krijgen het betalen van een eigen bijdrage is. Dat is niet alleen het beleid van Sociale Zaken, maar dat staat in de wet. En dat is nu door de hoogste administratieve rechter ook vastgesteld. Dus ik voelde mij niet vrij om af te wijken van de wet, zoals die door de hoogste rechter was uitgelegd.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar de uitspraak van de Raad van State bood u toch de gelegenheid, zoals u dat zelf ook al had bedacht in oktober/december, om alleen die eigen bijdrage alsnog van mensen te vragen? Daar was toch niets in veranderd?

De heer **Weekers**:

Nee, dat was niet het geval. Als het zo simpel was geweest, waarom zou ik dan terugkomen op een eerder besluit? Ik had het al laten uitwerken, en ik had ook gevraagd om dat alvast in een Kamerbrief uiteen te gaan zetten. Want ik moet erbij zeggen dat ik dat deed omdat ik met de coulante regeling de randen had opgezocht. Men was bang dat wij daar wellicht nadien vragen over zouden krijgen van de Rijksaccountantsdienst en de Algemene Rekenkamer, dus dat moest natuurlijk aan het parlement als autoriteit die uiteindelijk de begroting goedkeurt, gemeld worden. Nadien krijg ik een notitie: beste staatssecretaris, we komen terug op eerdere adviezen, dit kan gewoon niet, de rechter heeft het aldus uitgelegd. Ik zou dat eerste idee alleen maar hebben kunnen doorzetten als er een wetswijziging op de kinderopvangtoeslag zou worden doorgevoerd.

Mevrouw **Belhaj**:

En die Raad van State heeft wel die alles-of-nietsbenadering goedgekeurd of bevestigd, dus ik moet mezelf even corrigeren dat ik alleen refereerde aan één stuk van die uitspraak. Was dat hoger beroep ingesteld door de Belastingdienst of door een ouder? Weet u dat nog?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Tot dat detailniveau werd ik niet op de hoogte gesteld.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan gaan we verder met die alles-of-nietsbenadering. In de notitie van 1 februari 2013 wijzen uw ambtenaren er ook op dat de regeling "lek" is door de uitspraak van de Raad van State. Het is mogelijk om gratis kinderopvang te krijgen als wordt vastgesteld dat de gastouder de eigen bijdrage schenkt aan de ouder. Dat is eigenlijk waar we het net ook al over hadden. U schrijft erbij: memo maken dat ik tijdens politieke vierhoek aan Asscher kan geven. Heeft u hier vervolgens met Asscher over gesproken?

De heer **Weekers**:

Ja. Ik heb in elk geval in de politieke vierhoek, dat is een soort onderraad ...

Mevrouw **Belhaj**:

In gewone mensentaal: wat is een politieke vierhoek?

De heer **Weekers**:

Een politieke vierhoek is een ministeriële commissie, een ministeriële onderraad waar vier bewindspersonen in zitten: de minister van Sociale Zaken, de minister van Financiën, de minister van Economische Zaken en de premier.

Mevrouw **Belhaj**:

Vier ministers die met elkaar praten over bijvoorbeeld één specifiek onderwerp.

De heer **Weekers**:

Als dat een onderdeel betrof dat in de portefeuille van de staatssecretaris zat, zat ook de staatssecretaris van een van de departementen erbij. Ik zat vrij snel daarna, ik geloof de week daarna, in de politieke vierhoek. Toen heb ik aan mijn toenmalige collega Asscher een memo overhandigd.

Mevrouw **Belhaj**:

Kunt u iets vertellen over de inhoud van dat memo dat u aan hem overhandigde?

De heer **Weekers**:

Ja. Ik heb hem verteld wat die uitspraak van de Raad van State was, namelijk dat er enkel recht op kinderopvangtoeslag bestaat indien de volledige kosten van de eigen bijdrage van die kinderopvang zijn voldaan door de vraagouder. En dat het voldoen van deze kosten door de vraagouder aan de gastouder ook kan plaatsvinden door middel van een verrekening met een schenking ter grootte van die eigen bijdrage. Daar heb ik wat toelichting op gegeven, met als constatering dat de uitspraak van de Raad van State ertoe leidt dat de Belastingdienst/Toeslagen gaat controleren of er een eigen bijdrage is betaald. Als die verrekend is met een schenking is er juridisch geen probleem. Daar zou naar worden gekeken. Ik had ook gevraagd om deze notitie, dit memo ook ambtelijk te bespreken. Dus dit is in de ambtelijke lijn gedaan, en ik heb dit zo aan collega Asscher gegeven.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. U zegt ook dat ernaar wordt gekeken. Ik heb er geen beeld bij hoe dat gaat, maar ik zie dan wel vier mensen met elkaar praten. Maar hoe werkt dat dan? Als u wat u nu hebt voorgelezen voorlegt, wordt er dan doorgevraagd over om hoeveel ouders het gaat en wat de consequenties zijn? Is dat heel sec gebeurd?

De heer **Weekers**:

Nee! De inhoud van dat gesprek heb ik niet meer paraat. Maar hoe gaat het? Zo'n ministeriële commissie komt misschien een uur of twee uur op dinsdagochtend op het ministerie van Algemene Zaken bij elkaar. Daar staat heel veel op de agenda en in de marge, als je binnenkomt of weggaat, kun je elkaar even aanschieten. Dat is wat ik heb gedaan, en toen heb ik hem deze notitie meegegeven. Maar we hebben daar verder niet uitgebreid over de inhoud gesproken, maar alleen aangegeven dat er een probleem is met De Appelbloesem, heb daar even aandacht voor.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is de waarde van ...? Het klinkt een beetje alsof je elkaar tegenkomt in de wandelgangen, waarbij u hem dat memo meegeeft. Maar kunt u iets meer aangeven wat het gewicht is als je je collega, destijds minister, aan zijn jasje trekt en vraagt daar even naar te kijken? Waarom gaat dat dan bijvoorbeeld niet via ambtenaren, of via de tas? Wat zijn de waarde en het gewicht van zo'n vierhoek en van het in de wandelgangen even aan elkaar geven?

De heer **Weekers**:

Dat het niet alleen maar een ambtelijk signaal is, maar dat het ook een signaal is van een collega-bewindspersoon: hier is iets mee aan de hand, heb daar even persoonlijke aandacht

voor. U noemde net de tas. Als bewindspersoon krijg je elke avond een grote loodgieterstas mee, en soms zelfs twee, en in het weekeinde ook. Die zit boordevol met notities en beslisstukken, die je 's avonds na tien uur en in het weekeinde nog moet afdoen. Sommige dingen kun je heel snel afdoen, en sommige niet. Soms heb je de mogelijkheid om even iets aan de kant te leggen. De bedoeling was: heb hier in elk geval even aandacht voor als je dat tegenkomt, want hier zit echt wel een probleem.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus u zegt eigenlijk tegen uw collega: ik leg 'm even boven op de stapel, kijk hier echt naar, want dit is een belangrijk aspect. U heeft hem dat dus gegeven, maar u heeft hem op dat moment niet specifiek aangesproken over de alles-of-nietsaanpak, behalve dan wat u net beschreef in dat memo.

De heer **Weekers**:

Ik heb niet paraat of ik iets heb gezegd over de alles-of-nietsaanpak of over mijn aanvankelijke bedoeling om de mensen een coulantere regeling aan te bieden. Dat heb ik niet paraat.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. U gaf net al iets aan over de mogelijkheden om de regeling inzake de Wet kinderopvang aan te passen. Daar zat een belangrijke mogelijkheid om alles wat daarna is gebeurd te voorkomen. Heeft u dat zelf overwogen om die wet aan te passen of heeft u erover gesproken met de heer Asscher dat dat een belangrijke mogelijkheid is?

De heer **Weekers**:

Dat er iets moest gebeuren, was wel duidelijk. Maar er werd gesproken over een hele systeemwijziging. Het staat me in de tijd even niet bij wanneer er over een huishoudentoeslag werd gesproken. Het kan ook zijn dat dat van latere datum is; houd mij ten goede. Wat ik me wel kan herinneren, aan de hand van de voorbereiding voor vandaag, is ... Ik meen dat er nog een dertigledendebat is geweest, op zeker moment.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik leg even uit: dat is een debat in de plenaire zaal.

De heer **Weekers**:

Een dertigledendebat vindt plaats als 30 Tweede Kamerleden een debat willen met een bewindspersoon. Dan kan er een debat aangevraagd worden. Als een Kamerlid een thema zo belangrijk vindt dat hij vindt dat het ook plenair moet worden behandeld, dan kan dat

debat worden gehouden als 30 leden dat met hem eens zijn. De invorderingszaak van De Appelbloesem is nog één keer bij mij teruggekomen. Die invorderingszaak was bij Sociale Zaken neergelegd. Ik had die notitie aan collega Asscher gegeven dat er een lekkage in die regeling zat: als je slim bent en het goed gedocumenteerd hebt, kun je die eigen bijdrage eerst betalen en hem later weer terugkrijgen. Dan zou het goed zijn, en als je het niet zo goed gedocumenteerd hebt, dan ben je de klos. Nou, daar zou Sociale Zaken zich over buigen. Wij verkeerden in de veronderstelling dat Sociale Zaken met een aanpassing van de regeling zou komen als de regeling zou worden versoepeld. Daarom is er nog niet meteen ingevorderd. Als de regeling zou worden versoepeld, zouden wij natuurlijk niet bij de mensen van De Appelbloesem die te goeder trouw waren volledig gaan invorderen. Op 11 april heb ik een notitie afgedaan die ik op 9 april te zien had gekregen. Daar stond in: de invordering heeft op zich laten wachten, omdat we met Sociale Zaken in overleg waren of het de regeling ten gunste van toeslagaanvragers kon wijzigen. Dan zou een terugvordering erg wrang worden. Begin deze maand bleek dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid dit niet voornemens is. Omdat zij het beleid niet wijzigden ...

Mevrouw **Belhaj**:

Dit is een heel belangrijk moment. U vertelt net dat u een memo meegeeft aan uw collega, met alle nuances die erbij zitten, met de mogelijkheid om een wetswijziging door te voeren. Die mogelijkheden liggen bij Sociale Zaken, gaf u net aan. En dan geeft u in één keer aan: 11 april 2012. Heeft u een brief voor u of iets waaruit u nu een terugkoppeling geeft van de heer Asscher of van het ministerie van Sociale Zaken op uw memo?

De heer **Weekers**:

Ik krijg dus in april een notitie met een terugkoppeling van Sociale Zaken.

Mevrouw **Belhaj**:

Van wie kreeg u die notitie?

De heer **Weekers**:

Die kreeg ik van de dg Belastingdienst, mede afgetekend door de secretaris-generaal. Daar kreeg ik die notitie van. Die was kortgesloten met Sociale Zaken. Sociale Zaken gaat de regeling niet veranderen. Ik heb er nog bijgeschreven: het is niet erg sterk dat dit nog vier maanden zo moet duren. Daar heb ik vervolgens kennis van genomen, en toen heb ik in deze zaak geen nadere actie meer ondernomen.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik twijfel een beetje of wij die notitie kennen. Het is een belangrijk iets in reactie op datgene wat u heeft voorgelegd. Is het iets wat u aan ons zou kunnen geven?

De heer **Weekers**:

Zeker.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik kom er net achter dat we die notitie hebben. Het is aardig dat u hem aan ons wilt geven, maar we hebben hem al. Dat is dus duidelijk. Toch nog even, en dan gaan we door naar de Bulgarenfraude. Met mijn collega Kuiken hebt u dat hele proces doorlopen. Dan zien we dat een aantal dingen niet goed gaat. U zegt: in het begin streng en rechtvaardig. U doet nog uw best om dat verder te brengen en dan krijgt een reactie terug waarop u zegt: ik laat het zitten. Maar u zei het anders. Misschien kunt u dat nog in uw eigen woorden zeggen. Vanuit mijn perspectief is dat best wel bijzonder, aangezien u door de tijd heen toch wel probeerde te zoeken naar oplossingen voor iets wat uiteindelijk zo'n enorm drama voor vele mensenlevens is geworden. U zei bijna een beetje laconiek: toen heb ik het erbij laten zitten. Maar kunt u toch nog even iets duidelijker uitleggen wat er aan de hand was en waarom u dit zo zegt?

De heer **Weekers**:

Misschien is een betere formulering: daar heb ik me bij neergelegd. Waar je je bij hebt neer te leggen als bewindspersoon is dat je niet over alles gaat. Je gaat over je eigen portefeuille. Binnen die portefeuille van fiscaliteit, dus belastingwetgeving, had ik ontzettend veel mogelijkheden, ook van beleidsbesluiten. Een aantal zaken zal de Tweede Kamer via wetgeving moeten regelen, maar je hebt ook beleidsbesluiten en richtlijnen, dus je kunt heel veel in de fiscaliteit zelf doen. Met betrekking tot de toeslagen ben je alleen maar verantwoordelijk voor de uitvoering, maar je bent met handen en voeten gebonden aan het beleid van de vakministers. Misschien moet ik in alle eerlijkheid ook wel zeggen: ik kon met collega's in het kabinet natuurlijk praten over hun beleid, en dat heb ik op de gepaste momenten natuurlijk ook gedaan. Maar als zij -- daar hebben ze hun eigen redenen voor -- zeggen: ik houd hieraan vast, dan is dat uiteindelijk hun beleid waarvoor zij aan de lat staan en waarover zij verantwoording afleggen aan de Tweede Kamer. Ik wilde destijds ook niet dat andere ministers of staatssecretarissen zich gingen bemoeien met mijn beleid. Dat kon natuurlijk wel in de ministerraad, wanneer daarover gesproken moest worden, maar die kunnen ook niet zomaar in mijn portefeuille gaan rommelen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. Maar de heer Uijlenbroek gaf vorige week in zijn verhoor aan dat de bewindspersonen van Financiën zelf het initiatief hadden kunnen nemen om de Awir zo aan te passen, waardoor het drama waarover we het net hebben gehad zich niet had voltrokken. Er zit een knipje tussen waar het ministerie van Financiën voor is en waar het ministerie van Sociale Zaken voor is. Klopt het wat de heer Uijlenbroek zei dat u wel degelijk zelf de mogelijkheid had om die wetswijziging met een noodwet of wat voor manier dan ook te wijzigen?

De heer **Weekers**:

U moet daarbij twee dingen onderscheiden. We hebben de Wet kinderopvang en alles wat daarmee annex is. Wie wanneer recht op een kinderopvangtoeslag is echt aan de minister van Sociale Zaken. De Awir, de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, gaat over de uitvoering van al die toeslagwetten. Daar is de staatssecretaris van Financiën, samen met die andere ministers, voor verantwoordelijk.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik moet mezelf corrigeren. Ik zei inderdaad "kinderopvangtoeslag", maar dat moet inderdaad de Awir zijn. U had zelf mogelijkheden om binnen die Awir ook aanpassingen te doen.

De heer **Weekers**:

Nu, met de wijsheid achteraf ...

Mevrouw **Belhaj**:

Maar waarom had u die wijsheid toen niet? Het is een beetje een flauwe vraag, maar het gaat ... Nee, vertel.

De heer **Weekers**:

Nu, met de wijsheid achteraf zeg je natuurlijk het volgende. A. Als mensen ten onrechte als fraudeur worden aangemerkt, kun je dat met geen enkele wet oplossen.

Mevrouw **Belhaj**:

U beschrijft heel erg de kennis waarvan ik de indruk heb, mede op basis van wat u hebt verteld, dat u die wijsheid toen wel degelijk al had. Het gaat erom hoe je wilde aankijken tegen fraude, maar ook tegen de redelijkheid, de rechtvaardigheid, de proportionaliteit, de coulance en het geven van mogelijkheden aan de mensen om fouten te herstellen. Die wijsheid had u toen wel. Is de wijsheid dat de mogelijkheden ook in de Awir lagen pas nu tot u gekomen? Of bedoelt u iets anders?

De heer **Weekers**:

Nou, in de Awir zat een hardheidsclausule. Dat initiatief had ik samen met de collega's kunnen nemen, als mij voor ogen stond wat ons nu voor ogen staat, hoe hard de wet kan uitpakken. Destijds stond dat niet zo scherp op het netvlies. Er is wel een keer, in een beslispuntennotitie voor een Belastingplan en overige fiscale maatregelen aan mij voorgelegd om de heel kleine hardheidsclausule die ik zelf ooit met Omtzigt in de Awir heb geamendeerd, eruit te halen. Dat heb ik niet gedaan. Misschien nog even ter toelichting: vanuit de uitvoering wil men geen hardheidsclausules. Want men was bang dat met zo een massaal proces tal van uitzonderingen gemaakt moesten worden. Er was dus een behoorlijke tegendruk om daarin een hardheidsclausule te gaan introduceren. Nu, met de wijsheid van achteraf, zeg ik: dat hadden we veel eerder moeten doen. Dan was veel mensen veel leed bespaard gebleven. Dat was me een lief ding waard geweest. Maar aan die achterafwijsheid hebben de mensen niks.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is inderdaad zo.

Mevrouw **Kuiken**:

Nog even over die hardheidsclausule. Er werd tegen u gezegd: dat moet u, in dit geval de heer Weekers, niet willen, omdat daarmee wel heel veel open wordt getrokken. Wie adviseerde u daarin en wanneer?

De heer **Weekers**:

Even twee dingen onderscheiden. Een. Er zat, zoals ik al zei, al een kleine hardheidsclausule in die wet. In de beslispuntennotitie bij het Belastingplan is mij dat voorgelegd. Ik denk dat dat voor het Belastingplan 2012 was. Ik kan dat opzoeken in de stukken. Toen is mij voorgesteld om dat eruit te halen, om de wet te stroomlijnen en het voor de uitvoering gemakkelijker te maken. Want als er minder uitzonderingen op de regel zijn, is dat voor een uitkeringsfabriek die de dienst Toeslagen is gemakkelijker. Maar dat heb ik niet gedaan. Ik heb zelf nooit actief het initiatief genomen om er een hardheidsclausule in te brengen. Dat misverstand wil ik wegnemen.

Mevrouw **Kuiken**:

Die tegendruk ontstond niet vanwege de problematiek die u had gesignaleerd, maar dat was omdat men de kleine hardheidsclausule die erin zat eruit wilde halen.

De heer **Weekers**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké, helder.

Mevrouw **Belhaj**:

We gaan weer wat verder in de tijd: de Bulgarenfraude. In april 2013 is er een televisie-uitzending over fraude met toeslagen door Bulgaren. Naar aanleiding daarvan neemt u een aantal aanvullende fraudemaatregelen. Wat zag u als de belangrijkste maatregelen die u trof naar aanleiding van die Bulgarenfraude?

De heer **Weekers**:

Ik denk dat de belangrijkste maatregel is dat er aan de voorkant gestopt kon worden. Naar mensen die we niet kenden, kon dus eerst onderzoek gedaan worden of het adres klopte of dat in elk geval gegevens vooraf gecontroleerd konden gaan worden. Het is namelijk, als je eenmaal uitkeringen hebt verstrekt, zo moeilijk om die later terug te halen, zeker als het ging waar het bij de Bulgarenfraude om ging, dat mensen van elders in Europa zich in Nederland hadden gemeld voor toeslagen. Als de geldkraan eenmaal was opgedraaid, waren ze met de toeslag gevlogen en kon je het geld nog moeilijk terugkrijgen.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat waren uw belangrijkste maatregelen?

De heer **Weekers**:

De belangrijkste maatregel was: geen voorschot aan mensen die we niet kennen om tijd te nemen om dat eerst te gaan onderzoeken.

Mevrouw **Belhaj**:

Aan mensen die we niet kennen. Dat klinkt altijd interessant, want de Belastingdienst kent toch iedereen? Hoe bedoelt u dat precies?

De heer **Weekers**:

Was 't maar waar. Dat is niet het geval. Dat is een mythe. Veel mensen denken: de Belastingdienst weet toch al alles over mij, dus wat is nou het probleem? Dat is dus niet het geval. Maar elk jaar komen er ongeveer een miljoen mensen bij die een toeslag aanvragen, en dat zijn eigenlijk nieuwe gevallen. Dat klinkt hoog, maar daar zitten ook alle 18-jarigen bij. Die werden overigens niet geraakt door de maatregel. Maar ook veel mensen uit het buitenland die hier een tijdje komen werken. Die hebben ook rechten. Dat was dus één maatregel. Mensen die we niet kenden, zouden onder de loep genomen worden. De tweede maatregel was dat de dienst meer tijd kreeg om controles vooraf uit te voeren. Oorspronkelijk

had de dienst acht weken de tijd, en na die tijd moest de dienst een voorschot uitkeren. Met deze wet kreeg de dienst dertien weken de tijd, met nog een mogelijkheid van verlenging met dertien weken. Daarnaast was een van de elementen dat, wanneer er frauderisico's aan vastzaten, dat ook een reden kon zijn om het voorschot niet uit te keren en de toeslag te stoppen.

Mevrouw **Belhaj**:

Lagen aan de fraude risicoprofielen ten grondslag?

De heer **Weekers**:

Er was een risicoselectiemodel, ja.

Mevrouw **Belhaj**:

Kunt u daar iets over vertellen?

De heer **Weekers**:

Niet over de inhoud, want die kende ik niet.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook niet op hoofdlijnen?

De heer **Weekers**:

Nee. Ik heb ook een aantal keren aan de Kamer gemeld dat met het nieuwe toelagensysteem ook een risicoselectiemodel kon worden toegepast. U moet het zo voor u zien dat de overgrote meerderheid van de toelagen allemaal ongezien wordt goedgekeurd.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik.

De heer **Weekers**:

Dan vindt er een uitworp plaats -- zo heet dat -- waarvoor indicatoren zijn, bijvoorbeeld op basis van zo'n risicoselectiemodel. Dan vindt een uitworp plaats en de aanvragen voor die toelagen worden dan vervolgens met de hand bekeken. Dan wordt er gekeken of er ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga nog even terug, want risicoprofielen zijn wel een heel belangrijk punt. Je kunt zeggen: je krijgt uit je bestand mensen waar wel iets mee aan de hand is. Daar kan uit zijn gekomen dat 100 van de 1.000 mensen schoenmaat 40 hebben. Maar dan is de relatie nog niet gelegd tussen die schoenmaat en fraudeur zijn. Het luistert dus heel nauw hoe risicoprofielen

worden opgesteld. Want als dat causaal verband wel aanwezig is, dan is een risicoprofiel een risicoprofiel, of je dat nou leuk vindt of niet. Het verbaast mij een beetje dat u zei: ik weet niet precies hoe dat heeft uitgewerkt. In feite is het niet zo ingewikkeld. We kwamen ergens vandaan: Bulgarenfraude, veel druk in de samenleving. Weet u echt niks meer over hoe dat risicoprofiel was opgebouwd?

De heer **Weekers**:

Nee. Wat ik wel weet, is dat er een risicoselectiemodel was, dat was samengesteld door experts. Daar zaten wel 100 elementen in, natuurlijk allemaal elementen die men uit een aanvraag moet kunnen halen. Het voorbeeld wat u noemt, schoenmaat 40, blond of donker haar, blauwe of bruine ogen ...

Mevrouw **Belhaj**:

Of een andere achternaam.

De heer **Weekers**:

... dat zit allemaal niet in het systeem.

Mevrouw **Belhaj**:

Afkomst, huidskleur, ander type achternamen?

De heer **Weekers**:

Nee. Nou ja, ik ga ervan uit dat we in dit land niet discrimineren. Dat mag althans niet volgens de wet. Dus dat betekent ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik stel u daarom de vraag ...

De heer **Weekers**:

Dat betekent dat je als bewindspersoon erop moet kunnen vertrouwen dat een dienst binnen de wet handelt. Punt aan de lijn. Er zaten meer dan 100 elementen in dat risicoselectiemodel, dat was opgesteld door experts.

Mevrouw **Belhaj**:

Welke experts? Weet u dat nog?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet.

Mevrouw **Belhaj**:

Was dat binnen uw eigen dienst?

De heer **Weekers**:

Nee, daar zaten ook externe experts bij. Dat staat me bij: ook externe experts. Vervolgens was het een zelflerend model. Dus dat betekent dat dat model zichzelf aanpaste. Tegenwoordig zouden we het artificial intelligence noemen, kunstmatige intelligentie. Er komt een berg uitworpen en dat wordt met de hand bekeken. Als deze toeslagaanvraag toch goed is, dan wordt ze weer opnieuw in het systeem ingevoerd en dan moet het systeem daarvan leren dat klaarblijkelijk de elementen waarom deze is uitgeworpen geen reden zijn om het de volgende keer weer uit te werpen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. Was bijvoorbeeld dubbele nationaliteit ook een van die indicatoren?

De heer **Weekers**:

Niet dat mij bijstaat. Wat mij wel bijstaat, is dat volgens mij in dat jaar de Gemeentelijke Basisadministratie, de GBA, nog wel dubbele nationaliteit aangaf.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar dat mocht ook toen toch al niet meer gebruikt worden?

De heer **Weekers**:

Vlak voor mijn vertrek heeft de Ombudsman er een kort onderzoek naar gedaan. Hij heeft toen geconstateerd dat er geen sprake was van discriminatie en dat wat de dienst op dat moment deed, kon. Maar de Ombudsman zou wel in de gaten houden hoe dit vervolgens in de praktijk zou werken. Misschien nog een ander element?

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga nog een ander element terugbrengen. U zegt: discriminatie. Hoewel het effect hetzelfde is, is er nogal een verschil tussen discriminatie en een discutabele discriminatoire basis gebruiken op grond waarvan je zegt: dit zijn mensen met een risicoprofiel. Als je daarmee doorgaat wordt dit natuurlijk een selffulfilling prophecy, omdat je alleen maar in die groep op zoek gaat naar fraudeurs. Begrijpt u wat ik probeer aan te geven?

De heer **Weekers**:

Ja, ik begrijp wat u wilt aangeven. In mijn denken kon en kan het niet dat mensen op basis

van hun achternaam, hun huidskleur of een dubbele nationaliteit bij voorbaat extra verdacht zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Mijn vraag was dus ook: u wist dus niet dat die dubbele nationaliteit destijds als grondslag werd genomen voor het bepalen van dat risicoprofiel?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

U heeft met dat rapport, met al die experts en mensen die meegedacht hadden binnen het ministerie, op een gegeven moment niet iets op uw bureau gekregen van: nou, beste meneer Weekers, dit zijn de risicoprofielen, wilt u nog een krabbel geven voor akkoord dat we dit zo vaststellen? Werkt dat niet zo?

De heer **Weekers**:

Nee, zo werkt dat niet.

Mevrouw **Belhaj**:

Vindt u dat dat achteraf wel had moeten gebeuren?

De heer **Weekers**:

Eerlijk gezegd niet. Want dan heb je als bewindspersoon 200 werkuren per week nodig. Je moet ervan uit kunnen gaan dat de dienst binnen onze wet- en regelgeving opereert. Het kan niet zo zijn, het kan niet zo zijn dat je van de burgers verwacht dat ze zich aan de wet houden, terwijl de dienst dat niet doet. Dat was voor mij gewoon een uitgangspunt.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. Laat ik de vraag anders formuleren: als je gaat werken met mogelijkerwijs discutabele risicoprofielen, vindt u dan dat u dat als staatssecretaris op uw bureau had moeten hebben, omdat het enorme consequenties kan hebben, omdat het wellicht aan kan schuren tegen discriminatie?

De heer **Weekers**:

Als er behoorlijke dilemma's bestaan of politieke gevoeligheden zijn, dan hoort de staatssecretaris dat natuurlijk te weten. Maar goed, niet alleen ik, maar ook mijn opvolgers hebben wel vaker de situatie gehad dat je als bewindspersoon weleens achter de feiten

aanlopen, als media en/of Kamer iets eerder weten dan de ambtelijke, laat staan de politieke leiding.

Mevrouw **Belhaj**:

Een aantal gaan we deze week nog spreken. Ik wil met u doorgaan naar mei 2013, wanneer wordt aangegeven dat de maatregelen in de praktijk ook goedwillende burgers zullen raken, bijvoorbeeld doordat zij als gevolg van door de Belastingdienst uitgevoerde controles langer op hun toeslag moeten wachten. Welke verschuiving vond hier volgens u plaats in de balans tussen dienstverlening en fraudebestrijding? U heeft het net al een beetje aangeraakt, maar ik wil de vraag toch nog wel even zo expliciet stellen.

De heer **Weekers**:

De verschuiving in die balans kwam doordat het mogelijk werd om aan de poort al bepaalde controles uit te voeren, dus dat er voordat iets werd verstrekt al een aantal checks kon worden doorgevoerd. Dat leidde ertoe -- dat bedoelde ik toen ik zei dat er ook goeden onder de kwaden zullen lijden -- dat als mensen waren geselecteerd voor nader onderzoek, zij bijvoorbeeld met bewijsstukken naar de balie moesten komen of dat er andere crosschecks gedaan moesten worden met de werkgever of een gastouderbureau. Dat betekende dat mensen langer op hun geld moesten wachten. Voor mensen met een kleine portemonnee die te goeder trouw zijn, is dat uitermate vervelend. Dat bedoelde ik toen ik zei dat er goeden onder de kwaden zullen lijden.

Mevrouw **Belhaj**:

Heeft u daar ook over gesproken met uw ambtenaren? Zijn er analyses gemaakt van over wat voor mensen we het hebben? Casussen klinkt altijd een beetje hard, maar is gekeken naar wat dat betekent voor goedwillende burgers die, waar we het eerder over hebben gehad, geen fraude hadden gepleegd, maar een foutje hadden gemaakt of vast kwamen te zitten in een soort construct? Heeft u daarover gesproken?

De heer **Weekers**:

We hebben natuurlijk gesprekken gehad en natuurlijk heb ik ook goede gesprekken gehad met de dg, en ook met anderen, over het verschuiven van die balans van dienstverlening naar een betere oriëntatie op fraudebestrijding, om ervoor te zorgen dat de zaak in zijn uitwerking streng maar rechtvaardig was. Dat was het uitgangspunt. In mijn beleving moet er, als er sprake is of was van kleine foutjes, een mogelijkheid zijn om die te herstellen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. We hebben vorige week de heer Blankestijn gesproken. Die gaf, ook in zijn

schriftelijke verklaring voor deze commissie, aan dat de druk op Toeslagen enorm werd. Dat werd iedere medewerker wel duidelijk. Hij verwijst daarbij onder andere naar een toespraak die u hield bij Toeslagen. Had u door welk effect de aanscherpingen hadden op de toeslagen? Maar herkent u zich ook in dat beeld?

De heer **Weekers**:

Het beeld dat ik had bij mijn werkbezoeken aan de dienst Toeslagen, toen de Bulgarenfraude opdoemde, is dat men zei: ja maar, staatssecretaris, wij komen hier zo veel fraudegevallen tegen, en in heel veel zaken kunnen we gewoon niks doen omdat we maar moeten uitkeren. Ik kan me een paar dingen herinneren. Ik heb daar op zeker moment gezegd: beste mensen, we trekken aan dezelfde kant van het touw, want mensen die geen recht hebben op toeslagen, moeten ze ook niet krijgen, maar mensen die er wel recht op hebben, moeten ze natuurlijk wel krijgen. Ja, maar hoe kan het dan zo zijn dat iemand een kinderopvangtoeslag krijgt voor kinderen die 62 zijn? Hoe is dit in hemelsnaam mogelijk, vroeg ik. Ze kwamen met andere voorbeelden aan. Ik heb gezegd: ik hoop in elk geval dat met de maatregelen die we namen, waarmee we al bij de poort een aantal checks konden doen, de kans op ten onrechte gedane uitbetalingen kon worden verkleind.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk, maar wat ik me een beetje afvraag -- misschien is dat een betere vraag -- is of u niet een klein beetje bent opgeschoven. Was de Bulgarenfraude voor u aanleiding om te zeggen: ja, ik heb altijd gezegd dat er balans moet zijn, maar nu gaan we toch echt dr'op en dr'over, nu gaan we echt die fraude aanpakken? Heeft u dat ook uitgestraald naar de Belastingdienst? Want dat is een beetje het gevoel, maar het is ook letterlijk de tekst die hier tijdens het verhoor is aangegeven.

De heer **Weekers**:

Natuurlijk. De maatschappelijke commotie rondom de Bulgarenfraude was buitengewoon groot. Het was niet alleen maatschappelijke commotie, het was ook in de Tweede Kamer grote commotie. Ik had de maatregelen die ik heb genomen in een Kamerbrief neergezet, maar desondanks kreeg ik van de Kamer een motie van wantrouwen aan de broek. Ik kreeg te horen dat ik de zaak bagatelliseerde en dat ik te weinig deed. Die motie heeft het in mei 2013 net niet gehaald. Dat was een motie van meneer Omtzigt en meneer Koolmees. Maar er was nog wat anders binnen de dienst. Net in diezelfde tijd had Abvakabo tot twee keer toe een rapport uitgebracht: Miljarden voor het oprapen. Belastingambtenaren hadden behoorlijk geklaagd bij Abvakabo, en uw collega mevrouw Van Brenk was destijds nog voorzitter van

Abvakabo, en gewikkeld in een strijd om het voorzitterschap van de FNV. Zij gaf ook aan dat er zo veel weglekte en dat er miljarden voor het oprapen lagen.

Mevrouw **Belhaj**:

Het is natuurlijk op zich goed wat de context en de inzet van anderen was. Maar mijn vraag was eigenlijk nog veel kleiner: in welke mate heeft die Bulgarenfraude en zo'n rapport effect gehad op hoe u er als staatssecretaris in stond en in welke mate herkenbaar is wat meneer Blankestijn aangaf, dat er een sfeer ontstond van: we gaan die fraudeaanpak eens even goed doen.

De heer **Weekers**:

Daar stond ik voor. Ik heb dat ook in het Kamerdebat aangegeven, zowel in mei als toen de fraudewet werd behandeld in het najaar van 2013. Toen heb ik gezegd: we nemen nu een extra horde, die we eerder nog niet hebben genomen, in de nieuwe balans tussen dienstverlening en fraudebestrijding. Dat betekent dat er ook goeden onder de kwaden zullen lijden. Ik heb gezegd: we nemen een nieuwe horde.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is een nieuwe horde? Wat betekent dat?

De heer **Weekers**:

Dat betekent dat er nog een tandje bij kwam.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat betekent een tandje erbij?

De heer **Weekers**:

Een tandje erbij betekende dat de dienst nog meer op zijn netvlies kreeg dat fraude ook goed moest worden aangepakt.

Mevrouw **Belhaj**:

In hele brede zin: was de opdracht niet gewoon dat er nu werk zou worden gemaakt van fraude?

De heer **Weekers**:

Nee, want ik had er al eerder werk van gemaakt. Tijdens de kabinetsformatie had ik voor de Belastingdienst 157 miljoen extra geregeld voor de aanpak van handhaving en invordering in den brede. Dat was een zogenaamde businesscase. Dat stond in het regeerakkoord van het

kabinet-Rutte/Asscher. Je kunt wel zeggen dat je er nog meer focus op gaat leggen, maar dan moet er geld bij komen om dat te kunnen uitvoeren.

Mevrouw **Belhaj**:

Daar gaan we het zo meteen nog over hebben. Mijn vraag was er eentje van menselijke aard: hebben een enorme druk, een enorme discussie en een motie van wantrouwen invloed gehad op u als staatssecretaris en op de wijze waarop u uw medewerkers aanspoorde om daar werk van te maken? Als dat niet zo is, dan is het niet zo. Maar dat is ...

De heer **Weekers**:

Het antwoord daarop is heel simpel: ja, ja.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. Dank voor het antwoord geven. Die bijeenkomst is geweest. Vervolgens gaat de directeur-generaal van de Belastingdienst aan de slag met fraudemaatregelen. Werd u nog betrokken bij de uitvoering van de fraudemaatregelen? Kreeg u een wekelijks memo, kreeg u het te horen tijdens overleg? We hebben zoveel verschillende vormen gehoord. Was er overleg? Zei u: ik wil wel elke week horen wat er gebeurt? Hoe ging dat?

De heer **Weekers**:

Nee, dat niet. Maar het werd ... Een. Na die debatten in mei over de Bulgarenfraude ben ik gaan werken. Dat deed ik sowieso met het Belastingplan in zijn algemeenheid, wat gruwelijk veel werk is in de zomer. En daarnaast ook in het kader van het Belastingplan aan het wetgevingstraject voor de aanpak van toeslagenfraude en fiscaliteit. Daar was ik dus vooral mee bezig. Ik ben toen ook nog in die zomer op werkbezoek geweest bij dienstonderdelen, en ik heb een paar presentaties gekregen. Ik heb in juli een presentatie gekregen, heb ik bij de voorbereiding gezien, en nog een in het najaar. Dat betrof overigens fraudeaanpak in den brede, dus niet toegespitst op toeslagen, maar ook op de fiscaliteit.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik waardeer heel erg dat u heel breed wilt beschrijven waar uw informatie vandaan kwam. Maar mijn vraag was eigenlijk: kreeg u structurele terugkoppeling over de fraudeaanpak van uw directeur-generaal Belastingen?

De heer **Weekers**:

Niet als u daarmee bedoelt: elke week of elke twee weken staat dit standaard op de agenda.

Mevrouw **Belhaj**:

In welke zin dan wel?

De heer **Weekers**:

Op maandag hadden we altijd een fiscale staf, waarin de beleidsmensen en de directeur-generaal Belastingdienst zaten. Af en toe kwam op vrijdagochtend, als ik geen ministerraad had, de directeur-generaal bij me om me over sommige dingen bij te praten. We hebben nooit over individuele casuïstiek gesproken, dus het was meer: wat loopt er allemaal, staatssecretaris, het staat bij ons op het netvlies. Er was een speciaal managementteam fraude ingericht, wat onderdeel van het normale managementteam was. Ik kreeg daar geen terugkoppeling van op periodieke basis. Ik ben daar wel een keer kort even op bezoek geweest. Dus het stond, laat ik zeggen, bij de top van het ministerie op het netvlies.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, dat is duidelijk. Ik probeer alleen te begrijpen dat, als er zo'n ingewikkeld debat is geweest over de Bulgarenfraude, u een motie van wantrouwen krijgt, u vervolgens zegt dat u aanvullende maatregelen gaat nemen en u zegt dat u heel veel te doen had -- dat begrijpen wij -- dit niet iets is waarvan u zegt: nou, ik wil wel even tweewekelijks teruggekoppeld krijgen hoe het daarmee staat, want ik heb geen zin om over vier maanden weer in die Kamer te staan. Begrijpt u dat dat mij verbaast? Ik weet niet hoe het zit, maar dat is mijn verbazing. Vandaar dat ik toch nog een keer de vraag stel waarom u ervoor hebt gekozen om niet structureel op de hoogte te worden gehouden over hoe het daar gaat.

De heer **Weekers**:

Ik werd bijgepraat en op dat moment werd ook dat Combiteam Aanpak Facilitators opgericht. Maar ik neem aan dat we daar nog over komen te spreken. Dat werd in de steigers gezet. Daarnaast was ik ook met die wetgeving bezig om te zorgen dat ook ...

Mevrouw **Belhaj**:

We vallen een beetje in herhaling. Als u zegt dat het niet zo was, dan is dat zo. Dan is dat uw antwoord.

De heer **Weekers**:

Maar misschien is het ook goed om dat te plaatsen in de context dat ook een staatssecretaris van tijd tot tijd op de hoogte wordt gesteld van de meest gevoelige zaken, maar hij mag en kan niet in casuïstiek vervallen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. Als u er nog even over door wilt gaan ... Ik dacht: we laten het zitten, maar dan ga ik er toch nog een opmerking over maken. Als u een zwaar debat heeft gehad in de Tweede Kamer, een motie van wantrouwen heeft gekregen, als u weet hoe spannend het is, als er beleid veranderd wordt, als een sg de verantwoordelijkheid heeft om politieke sensitiviteit te hebben om met u belangrijke dossiers te bespreken die u wellicht over vier maanden weer zo'n motie kunnen opleveren, dan begrijp ik in de grote context van allerlei dingen die er moeten gebeuren niet dat dit niet in ieder geval van de top-10 van dingen die u had te doen altijd even terugkwam. Hoe staat het erbij, wat voor veranderingen, is er een managementteam fraude, wat betekent dat precies, hoeveel mensen hebben we al aangepakt? Dat zijn toch heel logische vragen, dat is toch niet meer dan vijf minuten werk?

De heer **Weekers**:

Maar die vragen kwamen natuurlijk ook wel aan de orde in de wekelijkse gesprekken. Ik heb uw vraag gewoon even verkeerd begrepen. Want op sommige onderdelen vraag je: ik wil elke twee weken een voortgangsnotitie, ik wil precies weten wat de stand van zaken is. Maar omdat hier een aantal zaken nog verder in opbouw was, heb ik dat niet per notitie gevraagd en kwam het in de gesprekken aan de orde. Fraudeaanpak was natuurlijk elke keer een thema, simpelweg omdat we ook met die wetswijziging bezig waren. Er waren vele debatten met de Kamer rondom die wetswijziging, ook rondom het beheersverslag of het halfjaarsverslag van de Belastingdienst. Het stond dus wel in de top vijf van onderwerpen die aan de orde kwamen.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk. Dan wil ik met u naar het voorjaar van 2013. De Belastingdienst begint met het gebruik van risicoprofielen. Daar hebben we het net al even over gehad. U gaf aan dat u niet op de hoogte was van de werkelijke werking van dat risicoprofiel, hoe het opgebouwd was en ook niet dat nationaliteit een rol speelde. Ik vat het samen, dan is het ook altijd even de bedoeling om te toetsen of ik het goed samenvat.

De heer **Weekers**:

Ja, dat klopt.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan ga ik met u naar het volgende punt. De potentiële fraudeurs werden op een toezichtslijst geplaatst. Wat wist u over het gebruik van die lijsten? Is er met u gesproken over wat de consequenties zijn als iemand op een toezichtslijst is geplaatst?

De heer **Weekers**:

De term "toezichtslijst" is nieuw voor mij. Maar wat ik ... Nee, die is nieuw voor mij.

Mevrouw **Belhaj**:

Toezichtslijst, zwarte lijst, lijst met ...

De heer **Weekers**:

"Zwarte lijst" ook niet. Wat ik ervan kan zeggen -- maar dan val ik in herhaling -- is dat er een risicoselectiemodel was wat zelflerend was, wat een bepaalde uitworp gaf en die aanvragen werden met de hand bekeken. Dat is één. Twee: er was besloten om een Combiteam Aanpak Facilitators in te stellen. Waarom? Omdat gebleken was in een aantal zaken, en heel pregnant in die Bulgarenfraude, dat er lieden zijn die misbruik maken van het systeem en dat men aan de hand van bijvoorbeeld ...

Mevrouw **Belhaj**:

We gaan het zo over het CAF hebben. Dat komt echt terug. Ik was benieuwd omdat -- daarom moest ik heel even nadenken over een andere manier om dat te verwoorden -- dat inderdaad uit dat managementteam Fraudebestrijding kwam. We hebben een verslag daarvan van 1 juli 2013, waarin gesteld wordt: Belastingdienst/Toeslagen plaatst (potentiële) fraudeurs op een toezichtslijst. Het systeem werkte na alle aanvragen mutaties van deze burgers uit voor handmatig toezicht. Eventueel kan een burger uitgesloten worden. Dat is eigenlijk het proces dat u nu aangaf. Maar de term "toezichtslijst" of mensen die daarop kwamen te staan herkent u wel, want dat hebben we volgens mij net met elkaar uitgewisseld. Je hebt een groep mensen waarvan het systeem aangeeft dat er niets mee aan de hand is, en je hebt een groep mensen waarvan gezegd wordt dat daar een mogelijk risico aan zit. Dat is de groep waar ik het over heb.

De heer **Weekers**:

Ja. En die moeten gewoon persoonlijk beoordeeld worden, elk op zijn eigen merites.

Mevrouw **Belhaj**:

U bent op dat moment dus niet op de hoogte gesteld wat de mogelijke consequenties zouden zijn als je op die manier zulk soort lijsten samenstelt. Dan bedoel ik de negatieve consequenties.

De heer **Weekers**:

Niet expliciet. Maar wat ik wist, en trouwens uiteraard met de Kamer heb besproken ...

Mevrouw **Belhaj**:

Is het wel impliciet met u gedeeld?

De heer **Weekers**:

Wat dat impliciet ... Ik heb ook met de Kamer besproken -- dat was de verandering op dat moment -- dat, als mensen in een risicocategorie vielen, ze vervolgens te maken konden krijgen met de vraag of bepaalde gegevens even naar de balie konden worden gebracht. Dat betekent dus dat de consequentie voor mensen dan is dat ze pas later hun voorschot toeslag zouden krijgen als ze daar recht op hebben. Dat is een van de consequenties die ik in de Kamer ook bedoelde met de goeden en de kwaden. Want mensen met ...

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is uiteindelijk de uitkomst. Dat betekent dus wel dat u geïnformeerd bent over wat de consequenties zouden kunnen zijn.

De heer **Weekers**:

Ja, en zo heb ik ook de Kamer destijds geïnformeerd.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. Is er impliciet of expliciet met u besproken hoelang iemand op zo'n lijst blijft staan als aangemerkt risicopersoon of –gezin?

De heer **Weekers**:

Nee. Daarvoor kan ik alleen maar verwijzen naar het feit dat de termijnen in de wet werden opgerekt van acht naar dertien weken met de mogelijkheid van dertien weken verlenging. Maar die wet was op dat moment nog niet in werking, want die trad pas op 1 januari 2014 in werking.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké. We gaan naar 24 juli 2013. U krijgt dan een presentatie van uw medewerkers over fraudebestrijding door de Belastingdienst. Welke indruk kreeg u van die fraudebestrijding en wat heeft u uw ambtenaren meegegeven naar aanleiding van die presentatie?

De heer **Weekers**:

Dat was een presentatie die breed was, eigenlijk Belastingdienst-breed, over fraude. Toeslagen maakte daar een klein onderdeel van uit, want ook de btw-carrouselfraude kwam aan de orde. Tal van fenomenen van systeemfraude werden daar aan de orde gesteld. Wat heb ik ze meegegeven? Datgene wat ik ook de Kamer had meegegeven, namelijk dat ik het

erg belangrijk vond dat fraude goed wordt bestreden, want elke euro die in verkeerde zakken terecht komt, is een euro te veel, want die moet je bij hardwerkende mensen weghalen. Dat is de boodschap die ik heb meegegeven. Dus: goed werk.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, helder. In november 2013 meldden uw ambtenaren in de voorbereiding op een debat dat het definitief vaststellen van de kinderopvangtoeslag langer duurt, omdat van Sociale Zaken allerlei controles moeten worden uitgevoerd. Is er vanuit Sociale Zaken bij u ooit aangedrongen op meer en strengere controles bij de kinderopvangtoeslag en, zo ja, wanneer en door wie?

De heer **Weekers**:

Uhm ... Zo ja, wanneer en door wie? Dat kan ik niet aangeven. Ik kan hier alleen maar een algemeen antwoord op geven en dat is dat eigenlijk al vanaf mijn aantreden in 2010 duidelijk was dat Sociale Zaken ook wel graag wilde zien dat Toeslagen met betrekking tot de kinderopvangtoeslag ... Dat er in zijn algemeenheid goed gehandhaafd werd op de wet.

Mevrouw **Belhaj**:

Zal ik u een beetje helpen?

De heer **Weekers**:

Maar mij staat niet bij dat een collega-bewindspersoon van Sociale Zaken mij persoonlijk heeft gevraagd: doe er nou eens wat meer aan.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga u helpen. Dat gebeurt ook weleens. Op 20 november 2013: question and answer voor Weekers ten behoeve van het AO Belastingdienst. Bij de vraag waarom het zo lang duurt om toeslagen definitief vast te stellen: "Ik zou ook willen" -- niet ik, want dat zou het advies zijn aan u -- "dat het sneller kon, maar ik heb aangegeven dat het toezicht gewoon soms echt meer tijd in beslag neemt. Ik doe er liever langer over met goed toezicht, dan dat ik alles zomaar toeken. Over dat laatste heb ik menig debat met uw Kamer gevoerd. Verder niets voor de staatssecretaris om te vermelden natuurlijk. Bij de kinderopvangtoeslag duurt het proces mede zo lang, omdat Belastingdienst/Toeslagen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid allerlei controles (voltijdelijk) moet uitvoeren, voordat de toeslag definitief kan worden opgelegd. Dit in verband met vaststellen rechtmatigheid." Weet u het nu weer?

De heer **Weekers**:

Ja, ja. Maar dan ook even in alle scherpste: er is een onderscheid tussen het voorschot

kinderopvangtoeslag en het definitief vaststellen. Dat is, eerlijk gezegd, een van de kwetsbaarheden in het toelagensysteem die ik al in de two-pager van begin 2011 heb aangekaart. Je verstrekt voorschotten en je kunt -- dat kan jaren nadien zijn -- pas achteraf, als alle informatie en contra-informatie op tafel ligt, de toeslag definitief vaststellen. Dus het inkomen van iemand is het fiscale inkomen ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik zit echt hard na te denken waarom u mij dit allemaal vertelt, terwijl mijn vraag volgens mij anders was. Mijn vraag was namelijk of er door Sociale Zaken aangedrongen was op meer en strengere controles bij de kinderopvangtoeslag.

De heer **Weekers**:

Ja, misschien ... Nee, dan zou ik moeten gaan speculeren en dat is niet de bedoeling.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is niet waarvoor we hier zitten. Daarom verwees ik naar die question and answer van 20 november 2013, waarin dat opgenomen wordt. Daarin wordt gesteld dat dat wel gebeurde. Vandaar dat ik u dat vroeg. Maar als u zegt "ik weet dat niet meer", dan is dat zo.

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet meer. Ik weet natuurlijk wel dat Sociale Zaken erop gebrand was dat de Belastingdienst/Toeslagen ook wel verifieert of iemand recht heeft op een toeslag. Waarom maakte ik zojuist dat onderscheid tussen die voorschottentoeslagen en het vaststellen van het recht, dat pas een paar jaar later plaatsvindt? Dat brengt voor mensen natuurlijk ook wel heel veel verwarring met zich mee, want zij horen misschien pas in 2014 of de toeslag van 2009 terecht is. Als in 2014 of in 2013 wordt vastgesteld dat je toen dat voorschot ten onrechte hebt gekregen, moet je iets van jaren geleden terugbetalen. Dus dat heeft behoorlijk wat consequenties.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. Ik ga met u naar een ander hoofdstuk van deze affaire. In juni 2013, rond de periode dat ook het CAF start, besluit de ministerraad tot het instellen van de Ministeriële Commissie Aanpak Fraude. Wat was uw betrokkenheid bij dat besluit? Voordat we heel vaak het woord CAF gaan gebruiken: het CAF, het Combiteam Aanpak Facilitators, was dus een team dat mensen die als een soort mediator golden in de kinderopvang, aanpakte. Zeg ik dat zo goed?

De heer **Weekers**:

Ja, waarbij de term "mediator" wat zwak is uitgedrukt, vergeef me, want ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik probeer een ander woord voor facilitators te zoeken. Als u er een weet, dan ...

De heer **Weekers**:

Het moest zich eigenlijk richten op mensen die op een ...

Mevrouw **Belhaj**:

Kinderopvangorganisaties slash bedrijven, instellingen.

De heer **Weekers**:

Kinderopvangorganisaties? Je hebt bonafide en malafide kinderopvangorganisaties. Waar het hier om ging, is dat er criminelen in de markt waren en dat er mensen in de markt waren die op allerlei manieren probeerden de schatkist te tillen. Daarvoor zeiden ze bijvoorbeeld tegen mensen: "Nou goed, ik vraag je kinderopvangtoeslag wel aan. Ik regel dat wel allemaal en dan hoef je geen eigen bijdrage te betalen." Dat waren malafide tussenpersonen. Er waren mensen bij die ...

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is misschien hoe u het nu duidt, dat het malafide was, maar we gaan daar inderdaad geen discussie over voeren. Ik nam even een kort moment, zodat iedereen die meekijkt of -luistert, begrijpt wat CAF is. Voordat we vervallen in een soort discussie, stel ik voor dat we verdergaan. Een discussie is namelijk niet de bedoeling, want dit is een verhoor.

De heer **Weekers**:

Sorry, dat ik u onderbreek. Maar ik hecht eraan om te zeggen dat die facilitators natuurlijk wel een malafide karakter moesten hebben. Daar moest iets mee aan de hand zijn. Het is natuurlijk niet de bedoeling om, laat ik het zo zeggen, daar gewoon goede tussenpersonen ineens uit te lichten.

Mevrouw **Belhaj**:

Daar gaan we straks nog uitgebreid met u over praten. Dus dat komt helemaal goed. Mijn vraag was wat uw betrokkenheid was bij dat besluit om dat CAF te starten. Vraagteken.

De heer **Weekers**:

Geen betrokkenheid, in de zin dat bij de ...

Mevrouw **Belhaj**:

Sorry, ik stel mijn vraag even helemaal verkeerd. Ik begin gewoon even opnieuw. De ministerraad besluit tot het instellen van die Ministeriële Commissie Aanpak Fraude. Dat is waar mijn vraag over ging. Mijn vraag was dus wat uw betrokkenheid was bij dat besluit.

De heer **Weekers**:

Ik was geen minister en ik had dus sowieso al geen formele betrokkenheid. Dat is een. Twee ...

Mevrouw **Belhaj**:

Had u een informele betrokkenheid?

De heer **Weekers**:

Twee ... Nou, dat staat mij niet bij. Dat staat mij niet bij, maar de Bulgarenfraude raakte vele ministeries. Ik was op dat moment de politieke boksbal, om het zo maar even te noemen. Maar de andere beleidsministeries zaten met hetzelfde probleem. Ik was daar op dat moment even het gezicht van namens het kabinet. Het overleg van de secretarissen-generaal, het sgo, is toen ook bij elkaar gekomen om te spreken over wat dat nu eigenlijk allemaal betekent.

Mevrouw **Belhaj**:

Wanneer zijn die bij elkaar gekomen?

De heer **Weekers**:

Die komen elke week bij elkaar.

Mevrouw **Belhaj**:

O ja, dat hebben we afgelopen week geleerd.

De heer **Weekers**:

De secretarissen-generaal zijn, als ik het goed heb, gekomen met een voorstel aan de ministerraad om met een ministeriële commissie, die MC Aanpak Fraude, te komen.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga u vragen om heel even te wachten, want u zei: "Eigenlijk was ik de aanleiding voor het instellen van die commissie." en "Ik was formeel niet betrokken." Dan denk ik: ja, was er niet nog een moment in een vierhoek of iets dergelijks? We hebben het er al eerder over gehad dat je daar als secretaris er toch even bij betrokken bent. U zegt "ik was de boksbal", maar u

was dus ook het gezicht van de gevoelde urgentie om in die tijd iets te doen aan fraude. Het lijkt me dan sterk dat u op een vrijdagmiddag bij de persconferentie of ergens anders hoort: er is een ministeriële commissie ingesteld. Was u nou echt niet ...? Op wat voor manier, formeel of informeel, was u daarbij betrokken?

De heer **Weekers**:

Dat heb ik niet paraat. Bij de voorbereiding voor vandaag ben ik wel gedoken in de stukken van die MC Aanpak Fraude, ook de oprichting daarvan en het doel. Bij mijn weten was dit een ... Er vindt ...

Mevrouw **Belhaj**:

Het is eigenlijk een hele simpele vraag.

De heer **Weekers**:

Het is een hele simpele vraag, maar soms zijn vragen simpeler te stellen dan het antwoord dat gegeven kan worden. Ik vraag daar begrip voor. Als ik ...

Mevrouw **Belhaj**:

Wat ik eigenlijk zou willen ... U kunt wel rekenen op mijn begrip, maar als ik een vraag stel, wil ik eigenlijk gewoon een antwoord op de vraag die gesteld wordt.

De heer **Weekers**:

Dan moet ik zeggen: ik weet het niet.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. U wist nog wel wie het initiatief had genomen, want u zei net: die secretarissen-generaal, die hebben dat met elkaar besproken. Als ik het goed zeg.

De heer **Weekers**:

Ja. Die hebben dat voorgelegd.

Mevrouw **Belhaj**:

Weet u dat nog uit uw eigen herinnering of hoe ...

De heer **Weekers**:

Nee. In alle eerlijkheid ... Maar dat geldt

Mevrouw **Belhaj**:

Nee, nee, dat is oké. Daarom vraag ik het, want er zit soms verschil tussen wat je gelezen hebt en wat je zelf nog weet.

De heer **Weekers**:

Ik heb dat bij de voorbereiding van vandaag ... Ik ben de notulen natuurlijk gaan nalezen van die MC Aanpak Fraude en toen is dit weer naar boven gekomen. Maar meer dan ik zojuist heb gezegd, kan ik daarover niet aangeven.

Mevrouw **Belhaj**:

Yes, helder. In het voorstel voor de oprichting van die ministeriële commissie staat ook: de toegenomen politieke en maatschappelijke aandacht voor fraude met toeslagen leidt tot de vraag of het kabinet de juiste zaken aanpakt om fraude te voorkomen. Nou, we hebben er net al een beetje over gesproken, maar dat wekt toch de indruk dat fraude met toeslagen een belangrijke aanleiding was. Is dat volgens u juist?

De heer **Weekers**:

Dat was een belangrijke aanleiding, maar er waren ook andere vormen van fraude, rondom pgb's en bij de zorg. Dus het was wel overheidsbreed.

Mevrouw **Belhaj**:

Volgens mij was de vraag of het een belangrijke aanleiding was. En u gaf aan ...

De heer **Weekers**:

Het was een belangrijke aanleiding. Het gaf enorm veel commotie in die tijd.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk. De commissie moest zich bezig gaan houden met een rijksbreed programma Afsluiten en afpakken. In de notitie staat dat het gaat om afpakken met alle daartoe geschikte middelen, strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en privaatrechtelijk. Steunde u die lijn?

De heer **Weekers**:

Ja, die lijn steunde ik.

Mevrouw **Belhaj**:

Zo ja, waarom vond u die strafrechtelijke afdoening van fraude niet voldoende?

De heer **Weekers**:

Omdat zaken onder de € 10.000 niet strafrechtelijk werden opgepakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk. Was een van de redenen voor de inzet van verschillende middelen dat de rechtsbescherming in het strafrecht het lastig maakte de fraude voortvarend aan te pakken?

De heer **Weekers**:

Het strafrecht alleen kon het niet oplossen. Dus vandaar dat ook het bestuursrechtelijke instrumentarium moest worden uitgebreid. Het ging met name om die doen-plegers, die tussenpersonen. De Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen gaf niet de mogelijkheid dat de Belastingdienst daar zelf mee in de slag kon. De Belastingdienst kon tot dat moment alleen maar met de belastingplichtige of de toeslaggerechtigde in de slag en het andere moest worden afgedaan door het Openbaar Ministerie. En zoals aangegeven heeft ook het Openbaar Ministerie maar beperkte middelen en mogelijkheden. Vandaar dat werd gezegd: laten we alles aangrijpen om fraude effectief aan te pakken, dus ook de bestuursrechtelijke middelen die de Belastingdienst straks met de nieuwe wet ten dienste staan.

Mevrouw **Belhaj**:

Het was dus niet alleen gerelateerd aan het feit dat die rechtsbescherming eigenlijk belemmerde om wat striktere maatregelen te nemen, terwijl rechtsbescherming een heel belangrijk element is, naar de mensen toe, hè, en dus niet vanuit de Belastingdienst geredeneerd.

De heer **Weekers**:

Wat mij bijstaat is dat er nooit enig oogmerk is geweest om de rechtsbescherming van burgers aan te tasten of om die kleiner te doen zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Niet als doel, maar misschien wel als bijkomend effect.

De heer **Weekers**:

Het kan niet zo zijn dat je zegt: laten we maar eens kijken of we een middel kunnen gebruiken dat met minder waarborgen is omkleed.

Mevrouw **Belhaj**:

Kunt u nog iets zeggen over de rol die de voorzitter van de commissie, minister-president Rutte, in die ministeriële commissie vervulde?

De heer **Weekers**:

Hij was voorzitter.

Mevrouw **Belhaj**:

Weet u wat voor soort voorzitter? We hebben een beetje geleerd ... Je hebt mensen die als voorzitter even technisch dingen aftikken, maar ook mensen die inhoudelijk sturing geven. Wat voor soort voorzitter was hij?

De heer **Weekers**:

Ik denk zoals u de heer Rutte kent. Hij is een betrokken voorzitter: er is een probleem en dat gaan we samen oplossen. Daarbij wordt ook een appel gedaan op ieders verantwoordelijkheid om daar zijn eigen steentje aan bij te dragen en om ook te zorgen dat de conclusies die in de brieven komen, ook de brieven naar de Kamer en de conclusies die in de commissie komen, gebalanceerd zijn en gebaseerd zijn op consensus.

Mevrouw **Belhaj**:

Alleen consensus of ook een soort gezamenlijke visie die je dan met elkaar gaat neerzetten? Je denkt dan dus ook inhoudelijk mee?

De heer **Weekers**:

Absoluut. Dat laatste was wel het geval. In de tijd dat ik in het kabinet zat met Rutte werkten wij vanuit een "één overheid"-gedachte. Het moet uiteindelijk ... Kijk, mensen in de samenleving maakt het niet uit of ze met het ene ministerie of het andere ministerie te maken hebben. Het is één overheid. Dat betekent dat je ook als één overheid zaken moet aanpakken en dezelfde missie en hetzelfde doel moet uitstralen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus hij was een beetje de leider van dat hele nieuwe Nee, ik laat deze laatste opmerking even zitten. Die heb ik niet gemaakt. Ik wil met u naar het volgende hoofdstuk. Toen de ministeriële commissie werd ingesteld was de Belastingdienst al begonnen met een nieuwe aanpak van fraude. Hoe verhouden de aanpak van de Belastingdienst en die van de ministeriële commissie zich tot elkaar?

De heer **Weekers**:

Dat lang in elkaars verlengde. De belangrijkste doelstelling van die ministeriële commissie was om de regie te pakken op het hoogste politieke niveau van de departementen op een integrale fraudeaanpak. We hebben daar uiteraard uitvoerig stilgestaan bij het wetsvoorstel dat ikzelf aan het maken was en dat in dat najaar unaniem door de Kamer is aangenomen, maar ook bij de brief van de minister van Sociale Zaken over fraudebestrijding en ook bij de brief van de minister van Veiligheid en Justitie die in december dat jaar is uitgegaan. Daar

hebben we goede discussies over gehad en het woord "proportionaliteit" is daar vaker gevallen en ook in de conclusies terechtgekomen. Dus het waren goede discussies.

Mevrouw **Belhaj**:

U zegt: vaker gevallen en in de conclusies terechtgekomen. Maar wat betekent dat voor de mate waarmee je daarmee rekening houdt in het beleid dat je voert?

De heer **Weekers**:

De conclusie was dat je je bij de aanpak van fraude kunt en moet richten op gevallen van zware fraude, maar ook dat er een evenwicht moet worden gevonden, zodat de uitvoering ervan wel proportioneel is.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik begrijp wat u zegt. Het woord proportioneel valt heel vaak, maar dat gaat er natuurlijk om of je naar redelijkheid omgaat met fraudebestrijding. Redelijkheid betekent dat mensen niet in de problemen komen zoals waar we nu tegenaan lopen. Als u zegt dat het wel een paar keer besproken is, denk ik: het is een paar keer besproken, proportionaliteit is heel erg belangrijk, maar vervolgens doen we er helemaal niets mee in ons beleid. Als je het één vindt met elkaar, moet dat op een gegeven moment ook wel zo expliciet terugkomen.

De heer **Weekers**:

Daar zijn concepten van brieven ook op aangepast. Daar is dus wel degelijk wat mee gedaan. Daarom is het ook zo erg dat we hier vandaag met elkaar moeten zitten, omdat een aantal mensen zo gedupeerd is, waaruit blijkt dat die proportionaliteit in de praktijk klaarblijkelijk niet heeft uitpakkt zoals wel altijd bedoeld was.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga nog even met u naar september 2013. Daar staat een presentatie van het Openbaar Ministerie voor de commissie op de agenda, waarin wordt benadrukt dat niet fraudebestrijding, maar snel geld geven aan burgers de focus is van beleidsdepartementen. Had u toen het idee dat dit ook voor Toeslagen gold?

De heer **Weekers**:

Dat was wel het oude beeld van Toeslagen. Dat was de politieke opdracht vanaf 2006, waar ik vanaf 2010 een betere balans in heb proberen te zoeken.

Mevrouw **Belhaj**:

In het najaar van 2013 werkt de commissie aan een brief aan de Tweede Kamer over een rijksbrede aanpak van fraude. Wat waren de belangrijkste discussiepunten in die brief?

De heer **Weekers**:

Een van die discussiepunten was de proportionaliteit en die is ook nadrukkelijk in de brief aan de orde gekomen. Ik kan me nog wel een discussie herinneren die niet over de toeslagen ging, maar over uit- of thuiswonende studenten. Als iemand zich als uitwonend opgeeft met het oogmerk om een hogere studiefinanciering te krijgen -- toen had je nog studiefinanciering als beurs -- is dat fraude en dat moet je ook zo benoemen. Maar als iemand een foutje maakt, omdat hij zich te laat heeft uitgeschreven op het ene adres richting het andere adres, dan wordt dat niet bedoeld met fraude. Er moet ook opzet in het spel zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is inderdaad helder. Over het najaar hebben we het net gehad, maar in een ambtelijke notitie van 13 december 2013 staat dat de toon van de brief naar aanleiding van bespreking in de commissie is aangepast, "zodat duidelijk is dat de burger in beginsel het vertrouwen van de overheid verdient, maar er proportioneel moet worden opgetreden als dit vertrouwen wordt beschaamd." Kunt u zich deze aanpassing nog herinneren; we hebben er net nog een beetje over gesproken. Is dit zo'n zin die aangepast is?

De heer **Weekers**:

Ja, inderdaad. Dat is zo'n zin. In beide kabinetten werd destijds graag gewerkt vanuit het vertrouwen hebben in de burger. Vrijheid in verantwoordelijkheid was het motto van het eerste kabinet, en solide sociaal het motto van het tweede kabinet. Vertrouwen in de burger, maar een burger die het vertrouwen beschaamt, moet hard worden aangepakt. Want dat tolereren wij niet. Dat was de uitstraling, en dat moest hier ook terug. Nogmaals, je kunt een foutje maken, maar het was op zich niet de bedoeling dat dat met ... Ik zou in herhaling vervallen.

Mevrouw **Belhaj**:

Het is op zich wel duidelijk. Vrijheid in verantwoordelijkheid was Rutte I, de coalitie van VVD en CDA, gedoogd door de PVV. Rutte II waren VVD en PvdA. We hebben het nu een paar keer gehad over discussies. Waren dat ook ideologische discussies en waren er ministers die daar verschillend tegenaan keken, waardoor uiteindelijk deze zinnen eruit kwamen, of ging het wat meer op basis van inhoudelijke beleidsportefeuilles, dus voor welk ministerie je werkte? Kunt u daar iets over zeggen?

De heer **Weekers**:

Nee, er waren geen ideologische discussies in de vorm van het hebben van een ander type mensbeeld. Nee, dat niet. Maar als je het hebt over het aanpassen van een brief en over discussies over proportionaliteit, nog even nadrukkelijk naar voren brengend dat het basisidee is dat we vertrouwen in de burger hebben en dat dat er nadrukkelijk in moet komen te staan, dan was dat nadrukkelijk vanwege het feit dat, als je alleen maar vanuit de optie van crimefighter iets gaat opstellen, je een andersoortige brief hebt dan wanneer je vanuit een heel andere invalshoek een brief opstelt.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. U zegt: het was niet ideologisch, dus ook niet op basis van mensbeeld. Maar welke ministers dachten er dan anders over? Of dacht iedereen er hetzelfde over? Zat u meer op proportionaliteit, of op de hardere lijn? Ik probeer een soort beeld te krijgen, want alles wat uiteindelijk in die commissie is besproken en door wie wat is gezegd, is voor ons relevant bij de totale reconstructie die we gaan maken.

De heer **Weekers**:

Dat klopt. Een. Ik voel mij niet vrij om met naam te vertellen wat andere ministers zeiden. Ik heb u net een beetje een beeld geschetst. Ik heb nooit het gevoel gehad dat er ministers in zaten met een extreem standpunt. Ik heb zelf altijd op de lijn gezeten die ik hier vandaag ook heb verkondigd: streng maar rechtvaardig. Dat betekent dat dat een gebalanceerde aanpak moet zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. U zei dat u zich niet vrij voelde.

De heer **Weekers**:

Ik voel me niet vrij om te praten over een ministerraad of een onderraad daarvan en over wat andere ministers daar hebben gezegd.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk.

De **voorzitter**:

Ik kijk naar de klok. Misschien hebt u dat zelf niet zo door, maar u zit al tweeënhalf uur op de stoel, en wat nog belangrijker is: u hebt minstens twee flesjes water gedronken. We gaan een kwartiertje schorsen en we gaan om kwart over twaalf verder met dit verhoor. Ik wil de bode vragen om u uit de zaal weg te geleiden.

De vergadering wordt van 12.00 uur tot 12.15 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering.

Mevrouw **Belhaj**:

Meneer Weekers, we zijn voor de schorsing wat nader ingegaan op die ministeriële commissie. Ik wilde daar nog even één ding checken. U gaf op een gegeven moment aan: ik had geen formele zitting in die ministeriële commissie. Maar u zat er dus wel bij.

De heer **Weekers**:

Ik heb er een aantal keren bij gezeten als onderwerpen die in mijn portefeuille zaten aan de orde waren. Zeker aan het begin was dat een paar keer, omdat wij toen ook met die wet bezig waren.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja. En mag je dan wel meepraten en meediscussiëren?

De heer **Weekers**:

Ja. Eén keer heb ik daar volgens mij ook namens de minister van Financiën moeten spreken.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, duidelijk. We gaan het heel even hebben over de mate waarin die ministeriële commissie nou ver af stond van de fraudeaanpak van toelagen. In het debat over de Bulgarenfraude waar we het eerder al over gehad hebben, had u betoogd dat de goeden meer onder de kwaden zouden gaan lijden. Eind 2013 komt die ministeriële commissie tot de conclusie dat er proportioneel moet worden opgetreden; daar hebben we het net ook al even over gehad. Ik vraag toch nog aan u hoe die verschillende lijnen zich tot elkaar verhouden.

De heer **Weekers**:

Ik begrijp de vraag niet helemaal goed, eerlijk gezegd.

Mevrouw **Belhaj**:

Eenzijds wordt gesteld dat de goeden onder de kwaden zouden kunnen gaan lijden. Tegelijkertijd wordt gesteld dat er proportionaliteit of een soort redelijkheid van beleid moet zijn.

De heer **Weekers**:

Dan is het misschien goed om nog een keer duidelijk te maken wat ik bedoelde met "er zullen goeden onder de kwaden lijden".

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is goed.

De heer **Weekers**:

Dat sloeg louter op de termijn dat mensen langer moesten wachten voordat ze een voorschot zouden krijgen omdat checks eerder werden ingevoerd en omdat mensen in plaats van dat ze een voorschot zouden krijgen, ook met bewijsstukken naar de balie moesten komen. Dat bedoelde ik met "de goeden zullen onder de kwaden lijden" en niet dat mensen disproportioneel zouden worden aangepakt of dat er van een aanpak van groepsbenadering sprake zou zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, duidelijk. Kunt u iets zeggen over hoe u dat uitgangspunt van proportioneel optreden heeft uitgedragen of geconcretiseerd binnen de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Ik zou daar niet een-twee-drie even een voorbeeld van kunnen noemen, niet anders dan dat ik in mijn gesprekken daar, ook als ik met medewerkers sprak, eigenlijk hetzelfde zal hebben gezegd als hoe ik het hier ook aangeef. Dus ja, gewoon het "streng maar rechtvaardig"-principe. Misschien nog even één punt in de sfeer van proportionaliteit. Volgens mij had de zaak waarin de ouders zo gedupeerd zijn, twee elementen in zich. Eén element is als mensen ten onrechte als fraudeur worden aangemerkt. Dat is vreselijk. Zo mag een overheidsdienst niet werken; dat kan niet. Het andere is het disproportionele karakter dat in de wet zelf besloten lag, namelijk: als je geen eigen bijdrage hebt betaald, dan heb je geen recht op kinderopvangtoeslag. Over dat laatste hebben we uitvoerig gesproken rondom de zaak De Appelbloesem, maar dat heb ik nadien nooit met de dienst of zo besproken. Maar de proportionaliteit was voor mij een gegeven als het gaat om ... Als je fraude najaagt of misstanden of oneigenlijk gebruik, dan moet je ook wel kijken naar de feiten en de omstandigheden, en naar de aard en ernst van de zaak. Dat zit in ons rechtsbestel.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik, maar het gaat nu natuurlijk over wat er toen is gebeurd. Het is goed dat u inderdaad nog een keer die duidelijke knip maakt tussen een wet en hoe je daar vervolgens mee omgaat of de beperkingen die daarin zitten, en een fraudeaanpak. Dat de goeden onder

de kwaden zouden gaan lijden; ik dacht dat u die opmerking had gemaakt met betrekking tot dat gedeelte. U geeft aan dat dat niet zo is, dus ik stel voor dat ik verderga. U heeft ook aangegeven dat u niet concreet kon aangeven welke opdrachten u hebt gegeven als het gaat over het proportioneel handelen met betrekking tot de fraudeaanpak.

De heer **Weekers**:

Nee, ik heb daar geen gerichte opdracht toe gegeven.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, duidelijk. De heer Veld verklaarde hier vorige week dat de ministeriële commissie eigenlijk nauwelijks impact had op de Belastingdienst. Herkent u dit of kunt u verklaren waarom hij dat zo gezegd heeft? Want we hebben net een beetje besproken dat ze in elkaars verlengde lagen.

De heer **Weekers**:

De minister voor Wonen en Rijksdienst was verantwoordelijk voor de Gemeentelijke Basisadministratie. Of nee, de minister van Binnenlandse Zaken. Een andere minister is weer ergens anders voor verantwoordelijk. De dingen die daar werden besproken ... Hoe pak je dit nou integraal aan? Waarom werden sommige dingen op dat hoogste politieke niveau neergelegd? Omdat de keten zo sterk is als de zwakste schakel en dat in zo'n ministeriële commissie ook benoemd kon worden of zou kunnen worden. Daar zijn geen aanwijzingen gegeven richting de Belastingdienst. Dat niet. Maar het is natuurlijk wel de bedoeling dat als er zo'n politieke regie op wordt gezet, de Belastingdienst daar natuurlijk ook wel profijt van heeft. Want als de Gemeentelijke Basisadministratie op orde is en de Dienst Toeslagen daar een-op-een gebruik van maakt, is het systeem bij de poort al fraudebestendiger.

Mevrouw **Belhaj**:

Nee, dat begrijp ik, maar we hebben gezegd dat de aanleiding of de urgentie onder andere de Bulgarenfraude was. Dan komt er een ministeriële commissie. De heer Veld verklaart: die twee dingen hebben eigenlijk nauwelijks impact gehad op de Belastingdienst. Zou ik het dan omgekeerd moeten vragen? Had de Belastingdienst impact op de ministeriële commissie?

De heer **Weekers**:

Nou, ik denk dat dat ook beperkt is.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik vraag niet wat u denkt -- ja, dat klinkt onaardig -- maar wat u weet. Want als u zegt ...

De heer **Weekers**:

Nee, het staat mij niet bij dat daar als gevolg ... Nee. Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, duidelijk. Is er in de ministeriëlecommissievergadering waar u bij was, gesproken over de aanpak van fraude door de Belastingdienst? Daar hebben we net natuurlijk al een beetje over gesproken. Zo ja, wat is er besproken? En is er ook gesproken over het Combiteam Aanpak Facilitators? Dat zijn eigenlijk drie vragen.

De heer **Weekers**:

Ja. Er is volgens mij ... Er is weinig ... Er is in het begin weinig ... Er is in de bespreking die ik heb bijgewoond weinig gesproken over de Belastingdienst. Waar ik bij zat was met name de wetgeving waar ik zelf mee bezig was.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, maar ik vraag u heel specifiek ...

De heer **Weekers**:

Heel specifiek de Belastingdienst? Nee. Er is wel over businesscases gesproken, maar dan breed. Dus ...

Mevrouw **Belhaj**:

Daar gaan we het zo over hebben. U maakt het bruggetje mooi, maar u zegt: er is niet gesproken over het Combiteam Aanpak Facilitators of Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Nee, tot in dat detail ging het niet. Het ging niet op uitvoeringsdetail.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, maar "uitvoeringsdetail" is wat anders dan spreken over het Combiteam Aanpak Facilitators. Dat is een ...

De heer **Weekers**:

Daar heeft u gelijk in. Ik heb er wel over gesproken in mijn communicatie met de Tweede Kamer, maar het staat mij niet bij dat dat expliciet in die ministeriële commissie aan de orde is geweest.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké, duidelijk. Dan ga ik inderdaad met u naar de businesscase. Ik wil eigenlijk beginnen

met de volgende vraag. In de ministeriële commissie worden in het najaar van 2013 uitgangspunten voor de fraudebestrijding vastgesteld. Voorbeelden zijn eigen verantwoordelijkheid voor burgers en bedrijven, uitgaan van vertrouwen en hard optreden als het vertrouwen wordt geschonden. Was u het eens met deze uitgangspunten?

De heer **Weekers**:

Jazeker.

Mevrouw **Belhaj**:

Het eerste uitgangspunt: eigen verantwoordelijkheid voor burgers. Vorige week wees een getuige erop dat die eigen verantwoordelijkheid bij de ingewikkelde kinderopvangtoeslag soms wel veelgevraagd was en tot hoge terugvorderingen kon leiden. Hoe zag u dat indertijd?

De heer **Weekers**:

Destijds was de eigen verantwoordelijkheid een vanzelfsprekendheid. Als je met de wijsheid van achteraf daarnaar kijkt, dan zeg je: ja, je vraagt ook wel erg veel van mensen, met wat ze niet alleen allemaal moeten aanleveren, maar ook wat ze moeten inschatten, zeker met complexe wetgeving. Maar destijds was het gewoon een gegeven: tegenover rechten staan ook plichten. Ja.

Mevrouw **Belhaj**:

In de uitgangspunten was ook opgenomen dat maatregelen moesten zijn voorzien van een kosten- en batenanalyse en dat met businesscases moest worden gewerkt. Steunde u die aanpak?

De heer **Weekers**:

Ja, maar dan moet ik wel aangeven wat daar nou precies mee bedoeld wordt. Ik zal het kort houden. Een businesscase is eigenlijk niet meer dan een kosten-batenanalyse. Het heeft geen zin om ergens meer geld in te stoppen, bijvoorbeeld voor fraudebestrijding, en daar helemaal niets voor terug te krijgen. Dan is de belastingbetaler per definitie slechter af, dus dat moet je niet willen. Dus dat was eigenlijk ...

Mevrouw **Belhaj**:

Even kijken, u ging nu heel snel. Dat je niet meer geld moet uitgeven aan fraudebestrijding, omdat ...?

De heer **Weekers**:

Nee, als je ... Laat ik een cijfervoorbeeldje geven. Als je zegt "ja, we kunnen extra aan fraudebestrijding doen en daar moeten we 10 extra voor uitgeven", maar als de verwachting met 10 extra uitgeven ...

Mevrouw **Belhaj**:

Wat bedoelt u met "10 extra uitgeven"?

De heer **Weekers**:

10 euro, of 10.000, of 10 miljoen. Als de verwachting is dat je uiteindelijk maar de helft daarvan gaat ophalen, dan schiet je er ook niks mee op. Dan is die kosten-batenafweging ... Die schiet door. Dat was een beetje de kern achter die gedachte. Dat speelt bij het hele Rijk altijd met kosten-batenanalyses.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan ga ik even terug om het heel goed te begrijpen. We hebben hier ook al vaker gesproken over een businesscase. We hebben net met elkaar gesproken over dat er een inhoudelijke reden was om in te zetten op fraudebestrijding. Dat is een politieke keuze. Vervolgens wordt er dan gekeken naar de kosten-batenanalyse. Dat betekent eigenlijk dat je zegt: nou, we hebben besloten dat we fraudeaanpak gaan doen, maar we gaan ook even kijken wat het oplevert, of, als het dan al iets oplevert, of ... Ja, ik moet het goed formuleren. Als je meer doet aan fraudebestrijding, dan betekent het dat je ook minder geld uitgeeft aan mensen die recht hebben op -- of nou, recht of juist niet -- op toeslagen, dat dat in balans moet zijn. Ik vind dit gegeven nog wel even belangrijk, omdat: we hebben er vaker over gesproken en het is een beetje verwarrend. Want het betekent dus dat er politieke besluitvorming was, maar dat er dan op een bepaald moment ook wordt gekeken naar de financiële effecten.

De heer **Weekers**:

Ja. De minister van Financiën kijkt altijd naar de financiële effecten. Dat is een. Het is ...

Mevrouw **Belhaj**:

Maar je gaat toch niet in één keer minder aan fraudebestrijding doen als het minder oplevert? Dat was toch al besloten, dat het kabinet dat toen wilde?

De heer **Weekers**:

Ja, maar daarbij moet wel even naar de context worden gekeken. Als ik even ... We kwamen uit een context dat er enorm bezuinigd was op het overheidsapparaat. Toen ik aantrad bij de ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik heb u echt goed gehoord, vanaf bijna drie uur geleden dat u begonnen bent met dat betoog. Ik stel voor dat ik gewoon naar de volgende vraag ga, want misschien wordt dan iets meer duidelijk waar ik het over wil hebben.

De heer **Weekers**:

Oké.

Mevrouw **Belhaj**:

In het najaar van 2013 komt er dus ook een businesscase voor het toezicht bij Toeslagen. Dat is natuurlijk waar ik aan refereer. Mijn vraag is eigenlijk: in welke mate heeft u daarbij sturing aangegeven?

De heer **Weekers**:

Volgens mij was het zo dat dat toezicht bij ... Ik heb dat even niet scherp. Dat zou ik moeten nakijken. Ik dacht dat over dat extra toezicht bij Toeslagen al ietsje eerder was besloten, maar dat er nog een vraag rondom een businesscase werd uitgewerkt die dat najaar aan de orde kwam bij het UWV en de Sociale Verzekeringsbank. Dat was een andere. Dat was een andere. Ik heb mij ... Misschien is het wel goed om heel kort uit te leggen: we hebben in Nederland een ...

Mevrouw **Belhaj**:

U gaat mij iets uitleggen wat ik misschien niet nodig heb of niet wil weten. Ik weet het eigenlijk wel zeker. Ik ga proberen u een beetje te helpen. Kijk, als u ... U heeft uw eigen potje, dat u krijgt van de minister van Financiën, voor toeslagen. Die heeft gezegd: meneer Weekers, we hebben zoveel miljoenen voor toeslagen. Daar moet je in principe binnen blijven. Als dat niet aan de orde is, gaat u -- dat is mijn vraag -- kijken: wat zijn manieren om toch binnen dat budget te blijven? Een businesscase kan daarbij helpen, dus dat je zegt: oké, laten we eens even kijken, als we nou meer aan fraudeaanpak doen, dan betekent dat dat we meer, minder uitgaven hoeven te doen, en zo dus ... Nou ja, wat je eigenlijk gaat doen, is geld verdienen door een bepaald beleid te voeren. Dat klinkt een beetje gek in deze constructie, maar dat is natuurlijk wel, als we het platmaken, wat je dan doet. Mijn vraag is: klopt het wat ik nu zeg en klopt het dan ook dat u daar sturing aan heeft gegeven? Want het is uw budget.

De heer **Weekers**:

Nee. Mijn budget ... Mijn budget, althans, het budget voor de Belastingdienst, stond vast. Daar kun je een x-aantal mensen voor aan het werk zetten. Als je lopende een

kabinetsperiode meer budget wil hebben voor de uitvoering, dus voor de Belastingdienst, dan moet dat ergens vandaan komen. Waar moest dat dan vandaan komen? Van degenen die besparingen realiseren op hun budgetten, omdat er geen goed geld meer naar kwaad geld wordt gebracht met dat extra toezicht door de Belastingdienst. Met andere woorden: als geld door fraude weglekt, als er ten onrechte uitkeringen of toeslagen worden verstrekt, dan hebben het ministerie van Sociale Zaken, het ministerie van Volksgezondheid en van Wonen een probleem, want die hebben overschrijdingen. Zij zullen dat binnen hun eigen budgetten moeten gaan corrigeren. Dan moeten ze misschien een andere regeling inperken of wat dan ook. Als zij nou willen dat er extra toezichtscapaciteit en handhavingscapaciteit bij de Belastingdienst wordt gerealiseerd, kunnen zij zeggen: weet je wat, ik hevel een stukje van mijn budget over naar de Belastingdienst/Toeslagen, zodat zij beter aan de poort kunnen controleren. Dat is wat destijds het geval was. Zo heeft de Belastingdienst er destijds in die zomer 25 miljoen bij gekregen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus als ik het even in gewonemensentaal zeg: het ministerie van Sociale Zaken had dat budget voor die kinderopvangtoeslag. Als zij zeggen "ja, dat willen we niet overschrijden", wordt u gevraagd: als jullie nou meer doen aan fraude, sterker nog, we geven je daar een pot met geld voor om wat mensen aan te nemen om dat te doen, dan wordt er minder uitgegeven aan kinderopvangtoeslag en dan blijf ik binnen mijn budget.

De heer **Weekers**:

Precies. Precies. Dus de Belastingdienst kreeg er toen 25 miljoen bij en Binnenlandse Zaken kreeg er 5 miljoen bij om de Gemeentelijke Basisadministratie verder op orde te brengen.

Mevrouw **Belhaj**:

Er lag dus dan blijkbaar een soort grondslag om te kunnen bepalen hoeveel geld je zou kunnen ophalen door fraude te bestrijden. Dat is toch niet een willekeurig getal?

De heer **Weekers**:

Daar zal ongetwijfeld een bedrag aan ten grondslag hebben gelegen, dat de kosten-batenanalyse positief uitpakte, maar dat kan nooit bepalend zijn, want met fraudebestrijding weet je van tevoren nooit wat je uiteindelijk ophaalt.

Mevrouw **Belhaj**:

Nee, dat begrijp ik, maar als je zoiets doet, dan kan het zijn dat je een onderzoek hebt gedaan, "20% of 30% is fraude", dus dat je een soort hardheid hebt van de cijfers. Anders

heeft een businesscase geen zin, want dan is een businesscase iets wat je heel graag zou willen, maar wat totaal geen grondslag heeft, toch?

De heer **Weekers**:

Dat klopt. Dat klopt. Dat is dus ... Binnen het ministerie van Financiën heb je natuurlijk de Belastingdienst die er graag geld bij heeft, omdat ze dan ook mensen erbij kunnen aannemen en hun taken beter kunnen uitvoeren, en heb ...

Mevrouw **Belhaj**:

Maar in algemene zin of specifiek voor die fraudeaanpak? Want net gaf u aan dat het een verzoek was van het ministerie van Sociale Zaken, om de Belastingdienst te vragen om meer te doen aan fraudeaanpak, zodat zij binnen hun budget zouden blijven. Maar we hebben vorige week daar ook al iets over gehoord, dat het dan blijkbaar de indruk wekt: ja, daar hadden wij eigenlijk wel baat bij als Belastingdienst, want dan konden wij meer mensen aannemen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Belhaj, mag ik misschien even helpen op dit punt? Ik denk niet dat wij op zoek zijn naar een college businesscase. Ik denk dat wij op zoek zijn naar de vraag welke rol u bij die businesscase gespeeld heeft. Dat was ook de vraag van mevrouw Belhaj. En daarin zit natuurlijk ook de vraag welke rol gewoon centen hebben gespeeld bij de hele aanpak van de kinderopvangtoeslag, dus gewoon het halen van financiële targets. Kunt u daar specifiek op antwoorden? Welke rol hebt u gespeeld -- een initiërende rol, een faciliterende rol -- bij het inzetten van zo'n businesscase? En in hoeverre heeft platweg geld een rol gespeeld om doelen te halen, waarbij misschien andere dingen uit het oog zijn verloren?

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, dat bedoelde ik.

De heer **Weekers**:

Een. Ik heb materieel geen rol gehad bij de businesscase. Formeel natuurlijk wel, want als daarover werd gesproken in zo'n ministeriële commissie, dan was ik daar verantwoordelijk voor. Maar dat was ambtelijk al besproken, dus dat was voor mij een gegeven. Dat is een. Twee. betekent dat dan ook dat de Belastingdienst targets moet halen? In mijn ogen niet, omdat dat niet kan. Wel is afgesproken, zoals gebruikelijk is in dit soort zaken, dat het gemonitord zou worden, zodat de rekenmeesters wel een gevoel hebben of de aannames kloppen, om daar ook in de toekomst van te leren. Maar in mijn ogen is dus heel helder dat er wat mij betreft, in mijn herinnering, geen targets waren die gehaald moesten worden.

De **voorzitter**:

Oké. Dank u wel. Ik kijk ook even naar de klok. Uw opvolger in politieke zin was meneer Wiebes, maar hij is ook de opvolger qua verhoorplanning vandaag en wij willen de vaart er een beetje in houden. Dus nogmaals, u helpt ons het meest door gewoon puntige antwoorden te geven. Dan gaan wij vrolijk verder. Mevrouw Belhaj.

Mevrouw **Belhaj**:

De adviescommissie-Donner stelde in haar eindrapport dat de businesscase zorgde voor een institutioneel belang om zo veel mogelijk toeslagen te korten. Zag u dat indertijd ook zo?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

De adviescommissie noemde in haar eindrapport de businesscase een volstrekt oneigenlijke prikkel, met als resultaat een vorm van morele corruptie. Wat is uw kijk daarop?

De heer **Weekers**:

Als de businesscase goed wordt toegepast en niet als target wordt gezien, dan is er niks mis mee. Als het uitpakt zoals Donner heeft geconcludeerd, dan is het een perverse prikkel.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, duidelijk. Ik geef het woord aan mevrouw Kuiken.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik wil het met u hebben over het Combiteam Aanpak Facilitators. Dat werd in 2013 opgericht. Wat was uw betrokkenheid daarbij?

De heer **Weekers**:

Bij de oprichting had ik geen betrokkenheid. Dit was een van de besluiten van het management en ik vond dat een goed idee.

Mevrouw **Kuiken**:

Werd u vooraf of achteraf geïnformeerd?

De heer **Weekers**:

Achteraf.

Mevrouw **Kuiken**:

Had u betrokkenheid bij het Combiteam Aanpak Facilitators zelf?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Ook achteraf.

De heer **Weekers**:

Mij is verteld dat dit was ingesteld. Ik vond dat een goed idee. Ik heb dat een aantal keren aan de Kamer gemeld. Ik vond dat een goed idee.

Mevrouw **Kuiken**:

Had u nog enige sturing op het managementteam Fraude?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Op 10 oktober kreeg u een presentatie over de aanpak van het CAF, het combiteam. Wat is uw reactie daarop geweest? Wat heeft u de ambtenaren meegegeven? Kunt u zich die presentatie nog herinneren, om te beginnen?

De heer **Weekers**:

Ik heb de presentatie in mijn voorbereiding bekeken, want die zat niet meer in mijn herinnering. Dat was een brede presentatie. In enkele slides werd dit team genoemd. Mijn reactie daarop was: u bent goed bezig, want fraudeaanpak staat op het netvlies.

Mevrouw **Kuiken**:

Inmiddels weten we meer over de aanpak van het combiteam. Wist u toen, of in ieder geval enige tijd na het starten van het combiteam, dat de toeslagen werden stopgezet voordat er onderzoek gedaan was bij de individuele ouders?

De heer **Weekers**:

Nee. Het combiteam had een tweeledig doel. Een was echt de aanpak van die facilitators en twee was om signalen af te geven om onterechte, frauduleuze uitkeringen te stoppen.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar wist u dat de ouders groepsgewijs werden aangepakt?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Wist u dat er sprake was van vooringenomenheid en een zerotolerancebenadering op basis waarvan de ouders werden beoordeeld?

De heer **Weekers**:

Nee, anders had ik wel ingegrepen.

Mevrouw **Kuiken**:

Wist u dat kleine administratieve tekortkomingen ertoe konden leiden dat de hele toeslag moest worden terugbetaald?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Dan hoef ik de volgende vraag ook niet te stellen, want blijkbaar wist u dat niet. Dan gaan we door naar de opzet/grove schuld. Ouders die moesten terugbetalen, konden geen persoonlijke betalingsregelingen treffen als terugbetaling te wijten was aan opzet of grove schuld. Dat kon jarenlange armoede betekenen. Wat wist u van deze opzet?

De heer **Weekers**:

De stelregel was dat iedereen die moest terugbetalen en te goeder trouw was, een betalingsregeling kon krijgen. Dan konden ze binnen twee jaar met een schone lei verder, ook al stond er dan nog een schuld open. Mensen die te kwader trouw waren, kregen geen persoonlijke betalingsregeling.

Mevrouw **Kuiken**:

Wist u hoe werd vastgesteld of er sprake was van kwade trouw, met andere woorden van opzet/grove schuld?

De heer **Weekers**:

Ik ging ervan uit dat dat gebeurde met de nodige waarborgen. Zo heb ik het destijds ook aan

de Kamer gemeld. Als je opzet wilt bewijzen, als je fraude wilt bewijzen, dan zul je daarover een rapport moeten opmaken.

Mevrouw **Kuiken**:

Heeft u zich daar persoonlijk in verdiept?

De heer **Weekers**:

Ik ben destijds niet geweest op een mogelijke inbreuk op dit beginsel.

Mevrouw **Kuiken**:

Dus niemand vanuit de Belastingdienst is naar u toegekomen over de opzet/grove schuld en de uitwerking daarvan?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Had u enig idee hoe vaak ouders opzet of grove schuld werd verweten?

De heer **Weekers**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Staatssecretaris Van Huffelen meldde onlangs dat is gebleken dat in 96% van de gevallen onterecht opzet of grove schuld is vastgesteld. Hoe kijkt u daarop terug?

De heer **Weekers**:

Dat is ronduit schandalig. Dat is ronduit schandalig en ontluisterend, want dat betekent dat mensen het stempel van fraudeur opgeplakt hebben gekregen terwijl ze dat niet zijn. Heel simpel. We hebben dit in de Ministeriële Commissie Fraude ook besproken. Iemand stelde de vraag: maar wat is fraude dan? Nou, dat staat in het Wetboek van Strafrecht. Dat is het uitgangspunt en het zal bewezen moeten worden. In het strafrecht moet het bewezen worden, en dat is niet anders in het bestuursrecht en bij de Belastingdienst. Dus het is diep triest als dat in de uitvoering op een andere manier is gebeurd.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik neem u nog even mee naar het debat in 2014. In dat debat gaat het over de bankrekeningmaatregelen. Dat leidt tot uw aftreden. Ook daarin gaat het weer over de balans tussen dienstverlening en fraudebestrijding. Als u daarop terugblijkt ...

De heer **Weekers**:

Als ik daarop terugblik, ben ik afgetreden op de spagaat in die balans, omdat je als staatssecretaris aan de ene kant de verantwoordelijkheid hebt over een hele grote uitvoeringsdienst waarvan je de 30.000 mensen niet allemaal aan een touwtje hebt, met een enorme uitkeringsfabriek waarin dingen misgaan en waarin ik in de loop van januari 2014 te maken kreeg met procesverstoringen in de ICT. Het beeld van de vraag over hoeveel mensen het ging en wat er precies aan de hand was, bleef schuiven. Uiteindelijk waren als het ware meer dan 100.000 mensen kwijt in de kelders van het systeem. Dat is natuurlijk vreselijk, want dat kan nooit de bedoeling zijn, maar je bent er wel voor verantwoordelijk.

Misschien mag ik aangeven hoe dat ging. Ik was aanvankelijk op het verkeerde been gezet en hoorde: als mensen nog geen uitkering hebben ontvangen, komt dat doordat ze zelf hun nieuwe rekeningnummer niet hebben doorgegeven. Maar het bleek dat mensen wel degelijk hadden geprobeerd om het door te geven, maar dat het ergens in de ICT van het systeem was blijven hangen. Vervolgens gingen mensen bellen met de BelastingTelefoon, maar daar werd niet opgepakt omdat het druk was. Die signalen kwamen niet naar boven. Die kwamen niet op tijd bij mij naar boven.

Mevrouw **Kuiken**:

En wie had dat moeten doen?

De heer **Weekers**:

Dat had de dienst moeten doen.

Mevrouw **Kuiken**:

En wie is de dienst?

De heer **Weekers**:

Nou, de dienst is uiteindelijk ...

Mevrouw **Kuiken**:

Waarom vraag ik dit zo specifiek? De dienst betreft 30.000 mensen en als we wijzen naar 30.000 mensen is iedereen en niemand verantwoordelijk. Daarom vraag ik u specifiek: wie had dit moeten doen?

De heer **Weekers**:

Wie had dit moeten doen? Natuurlijk de dg Belastingdienst.

Mevrouw **Kuiken**:

En die heeft dat niet gedaan.

De heer **Weekers**:

Alleen is die ook afhankelijk van de informatie die hij aangereikt krijgt. Dus waar ik last van heb gehad en waar mijn opvolgers ook last van hebben gehad en waar zelfs de huidige staatssecretaris last van heeft, is dat niet alle informatie snel genoeg naar boven komt. Dat blijft ergens hangen in een of andere leemlaag.

Mevrouw **Kuiken**:

U trad af en na u kwam Wiebes. Staatssecretaris Wiebes, moet ik zeggen. Wat heeft u hem specifiek meegegeven naar aanleiding van de lessen die u inmiddels had geleerd, ook naar aanleiding van uw aftreden?

De heer **Weekers**:

Met name om de dienst behoorlijk door te lichten, omdat ik elke keer weer opnieuw werd verrast, doordat er incidenten en problemen naar boven kwamen via media en Kamerleden. Die kwamen niet op tijd op mijn bureau.

Mevrouw **Kuiken**:

Waar dacht u dat dat aan lag?

De heer **Weekers**:

Dat er op een aantal plekken binnen de dienst toch onvoldoende maatschappelijke antenne is en dat dat zaakje niet snel genoeg bij de ambtelijke leiding wordt neergelegd, laat staan bij de politieke leiding. Er was behoorlijk wat onvrede binnen de dienst. Je hebt mensen binnen de dienst die denken: wat is er hier aan de hand, wat gebeurt hier allemaal? Als zij het gevoel hebben dat hun signalen niet via hun leidinggevende op het bureau van de dg of van de staatssecretaris terechtkomen, dan vindt dat z'n weg via andere kanalen. Ik vond dat uitermate lastig, want dat betekent dat je voortdurend achter de feiten moet aanlopen en dat je achteraf met feitenrelazen moeten komen, terwijl je meteen wilt weten wat er mis is.

Mevrouw **Kuiken**:

Heeft u zelf ook nog met ouders gesproken?

De heer **Weekers**:

Ik heb zelf niet met ouders gesproken.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik denk dat dat ons ook wel bij de laatste vraag brengt. Ik neem u daarvoor toch even mee naar het begin. We begonnen bij uw aantreden in oktober 2010. U kreeg toen een overdrachtdossier waar De Appelbloesem al in stond. U beschreef ook vrij beeldend dat er problemen waren met de wijze waarop de toeslagen zijn geregeld, namelijk voorschotten, en dat het op het moment dat daar iets mis mee is, grote consequenties heeft. Het is voor de Belastingdienst lastig, maar het kan ook voor de ouders grote consequenties hebben. U doet ook meerdere malen voorstellen om daar iets in te veranderen. Gelijktijdig lijkt het erop dat alles doorgaat zoals het was. Vervolgens leidt dat ... Nou ja, uw aftreden is daar.

Tussendoor speelt nog de CAF 11-zaak, zoals we die kennen. Op welke momenten had u het nu, terugkijkend, anders willen doen? Welke lessen trekt u daaruit?

De heer **Weekers**:

Dat is gemakkelijk met de wijsheid van achteraf. Ik moet dat echter wel doen met de wijsheid van achteraf en dat is tegelijkertijd ook wel gevaarlijk, want ik heb het op dat moment niet gedaan. Maar ik had mijzelf als staatssecretaris de mogelijkheid moeten verschaffen om een hardheidsclausule in te bouwen, zodat je wel de juridische mogelijkheid hebt om bij evidente knelpunten en de hardheid van de wet een uitzondering te maken.

Mevrouw **Kuiken**:

Een hardheidsclausule in de Awir?

De heer **Weekers**:

Ja. Dat was ook het enige wat ik kon doen. Twee. Ik heb collega Asscher op zeker moment een notitie overhandigd, waarin ik met name heb aangegeven dat er nog een lek in zit. Als je nu ziet dat er zo veel mensen in de knel zijn geraakt, had ik in die notitie ook moeten schrijven dat ... Alleen wist ik dat toen niet en het is dus wel gemakkelijk om dat nu te zeggen. Ik had dat knelpunt en dat gevaar daarin ook moeten aangeven, namelijk dat juist die eigen bijdrage die hardheid in zich droeg.

Mevrouw **Kuiken**:

Omdat het bij dat lek nu te veel ging over die grootouders die ook ...

De heer **Weekers**:

Precies, precies, precies ...

Als je nu op die hele zaak terugkijkt ... Verder is het zo dat het destijds echt ... De commotie was erg groot. Ik voelde die urgentie om de fraude aan te pakken ook heel erg goed aan.

Desondanks verweet de Kamer mij nog dat ik niet hard genoeg was. De inkt van de wet was nog niet droog, die Wet aanpak fraude stond nog niet in het Staatsblad, of ik werd opnieuw naar de Kamer geroepen voor een weer een incident met fraude. Wat ik zou hopen ...

Mevrouw **Kuiken**:

Mag ik daar nog een vraag over stellen? Het valt mij misschien wel op dat vooral de signalen van fraudeaanpak heel goed beklijken, ook vanuit de Kamer, maar dat de signalen die er ook waren en de moties die er ook waren en de Kamervragen die er ook zijn gesteld over de hardheid van de aanpak, zo slecht beklijken. Dan heb ik het over de motie-De Mos. Dan heb ik het over Kamervragen die in ieder geval gesteld zijn door SP, Siderius, en een aantal andere zaken. Kunt u dat verklaren?

De heer **Weekers**:

De Kamervragen van SP, Siderius, zijn uit 2016. En met alle respect, daar hebt u tegen gestemd. Daar hebben meerdere partijen tegen gestemd.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik herformuleer mijn vraag, want het is niet mijn bedoeling om in een discussie te treden. Kunt u mij aangeven hoe het kan dat vooral de harde aanpak heel goed lijkt te beklijken en dat de signalen over de hardheid van de aanpak minder goed beklijken? Wat kunnen we daaruit leren? Dat is mijn afrondende vraag.

De heer **Weekers**:

Een. De signalen van de fraude kwamen vol op mij af, vanuit de dienst en vanuit de Kamer en vanuit de media. Die signalen kwamen op mij af en daar heb ik geen oordeel over. De andere signalen kwamen minder pregnant naar voren. Het enige signaal dat ik destijds heb gekregen vanuit de Kamer, was die motie-De Mos, die overigens niet aan mij gericht was maar aan collega Kamp. Daarmee wil ik niet zeggen dat ik daarmee verantwoordelijkheid wil afschuiven, maar het is gewoon hoe de signalen op mij afkwamen. Destijds was het een ander beeld. Tegelijkertijd zeg ik: je moet oog hebben en houden voor de menselijke maat. En dat is wel een harde les, een les waar een aantal ouders een hele hoge prijs voor hebben betaald. Ik hoop dat die menselijke maat terugkeert bij de Belastingdienst en bij alle uitvoeringsinstanties van de overheid. Mensen moeten kunnen rekenen op de overheid!

Mevrouw **Kuiken**:

Dank u.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Kuiken. Dan kijk ik naar de heer Van der Lee.

De heer **Van der Lee**:

Dank, voorzitter. Meneer Weekers, u heeft net ook verklaard over de vierhoekbijeenkomst en marge waarvan u dat memo overhandigde aan de heer Asscher. Mag ik ervan uitgaan dat de premier, die die vergadering voorzat, niet bekend was met het memo en de inhoud daarvan?

De heer **Weekers**:

Dat klopt.

De heer **Van der Lee**:

Zijn er andere momenten geweest waarop de vierhoek sprak over fraude en toeslagen?

De heer **Weekers**:

De vierhoek heeft ... Het is aan de orde geweest bij de fiscale agenda in 2011. Maar de fiscale agenda was heel erg groot.

De heer **Van der Lee**:

Het gaat mij even specifiek over de toeslagen en de fraudeaanpak, daar aanscherping in aanbrengen, dan wel de issues die raakten aan bijvoorbeeld De Appelbloesem of het dichten van het lek. Zijn die besproken in de vierhoek?

De heer **Weekers**:

Niet dat mij bijstaat.

De heer **Van der Lee**:

U sprak ook over het lenteakkoord. Toen liep er een interdepartementale werkgroep, die al een tijd aan het studeren was op de vraag hoe we toch wat veranderingen konden aanbrengen in de toeslagensystematiek en in de kinderopvangtoeslag. Kwam daaruit als een van de voorstellen naar voren om de kinderopvangtoeslag toch meer toe te spitsen op opvanginstellingen in plaats van op gastouderbureaus?

De heer **Weekers**:

Dat zou ik moeten nakijken. Ik heb het als het goed is bij me, maar ik zou dat moeten nakijken. Dat staat me even niet bij.

De heer **Van der Lee**:

Ik ben hier en daar namelijk tegengekomen dat er grote druk bestond om specifiek de

gastouderbureaus toch een beetje uit het systeem te drukken. Dat had ook te maken met het memo van u, waarin gesignaleerd werd dat slimme mensen op een legale wijze gebruikmaakten van de mogelijkheid om wel een eigen bijdrage te betalen aan de gastouders, die dat vervolgens als gift teruggaven. Klopt het dat dat mede de druk gevoed heeft om kritisch te kijken naar gastouderbureaus en de wijze waarop zij toeslagen ontvingen via ouders die hun kinderen ter opvang aanboden?

De heer **Weekers**:

Volgens mij was dit in de handhaving niet een reden om nadrukkelijker naar die gastouderbureaus te kijken. Vanuit de handhaving gezien was het meer dat er een aantal gastouderbureaus waren die de informele kinderopvang aan het omkatten waren naar formele opvang, waardoor er een grote bijdrage van de overheid verkregen kon worden. Men richtte zich erop om dat te voorkomen, om het oneigenlijke gebruik tegen te gaan. Dat was ook het beleid van Sociale Zaken. Dat werd ook uitgevoerd.

De heer **Van der Lee**:

U heeft ook een paar keer verklaard dat er een financiële druk werd ervaren, want het begrote bedrag van 2,5 miljard voor de kinderopvangtoeslag werd bijna ieder jaar overschreden omdat de vraag toenam. Was dat ook een reden om de route te dicht en die slimme mensen aan te pakken die hadden gezien dat het wel degelijk mogelijk was om de eigen bijdrage te betalen en die als gift terug te ontvangen? Laat ik specifieker zijn: was het door financiële motieven gedreven, of was het puur omwille van de rechtvaardigheid, omdat alleen slimme mensen van iets konden profiteren?

De heer **Weekers**:

Ik denk beide. Ik denk beide.

De heer **Van der Lee**:

Oké, dat is voor mij op dit moment genoeg. Wat ik er nog wel over wil vragen, is het volgende. Het nettoresultaat van een poging om enige versoepeling toe te passen, namelijk om mensen alleen nog de eigen bijdrage terug te laten betalen, was dat het systeem nog rigider werd gemaakt, omdat de mogelijkheid die nog enige ruimte bood, als je creatief was, werd gedicht. Klopt dat? Gebeurde dat? En was dat uw verantwoordelijkheid?

De heer **Weekers**:

Ik probeerde creatief te zijn met die inkeerregeling: betaal alsnog die eigen bijdrage.

De heer **Van der Lee**:

Maar dat ging allemaal niet door. Dat heeft u verklaard. Dat hoeft u niet nog een keer te verklaren. Daarna werd de inzet verlegd naar het dichten van een lek, namelijk een legale mogelijkheid die opeens moest worden gedicht. Het begon met een poging om souplesse toe te passen, maar het nettoresultaat was dat dit eindigde in een nog strakker regime. Klopt dat?

De heer **Weekers**:

Zo heb ik dat niet gezien. Ik heb het zelf met name ingebracht vanuit die rechtvaardigheid.

De heer **Van der Lee**:

Het nettoresultaat was wel hetzelfde. De regels werden nog strakker.

De heer **Weekers**:

Nee, die conclusie deel ik niet, want wij hebben uiteindelijk gevolgd wat de Raad van State zei. En de Raad van State is een paar keer van standpunt gewisseld, ook met betrekking tot de vraag ...

De heer **Van der Lee**:

Maar de Raad van State droeg u niet op om een mogelijkheid die er was -- dat lek, zoals u dat blijft noemen -- te dichten. Dat volgde niet uit de uitspraak van de Raad van State.

De heer **Weekers**:

Dat volgde niet uit de uitspraak van de Raad van State uit december, maar in juni van het jaar erop kwam er een andere uitspraak van de Raad van State, die anders was. De Raad van State heeft op dit punt een paar verschillende uitspraken gedaan. Daardoor is het beleid ook een paar keer bijgesteld.

De heer **Van der Lee**:

Op 8 juli 2013 woonde u het mt Fraude bij, bij de Belastingdienst. Wij hebben in een verslag gelezen dat u een periodieke update vraagt over de voortgang van de fraudebestrijding. Hoe kreeg die periodieke update vorm, anders dan door mondelinge toelichtingen die u van de dg ontving?

De heer **Weekers**:

Volgens mij niet anders dan door de toelichting van de dg. Anders zou ik heel gericht uit moeten vragen of er notities aan mij zijn uitgebracht. Ik heb die nu niet in mijn dossier aangetroffen. Verder staat mij dat niet bij.

De heer **Van der Lee**:

Herkent u het beeld dat het er vrij informeel aan toe ging in de rapportages en de wijze waarop het beleid geformuleerd werd, zowel rond de fraudeaanpak als in de wijze waarop het toezicht werd uitgeoefend binnen Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Ja. Ik heb op zeker moment wel een visie op die handhaving gekregen. Dat was vlak voor mijn vertrek. Die staat me niet meer bij, maar ik heb die in mijn dossier aangetroffen. Laat ik het zo zeggen: de berichten van de dg aan mij en vanuit DGBel, die hele kleine afdeling op het ministerie van Financiën die de informatie uitvraagt bij de Belastingdienst, gingen af en toe, of regelmatig, per notitie, maar ook vooral veel in mondelinge overdracht.

De heer **Van der Lee**:

Ik heb nog een andere vraag. Die betreft het werkbezoek dat u in Utrecht bracht aan Toeslagen. Dat was na de Bulgarenfraude. Daar heeft u stevige woorden gesproken dat de maat vol was. U heeft ook gezegd dat dit veel herkenning opriep bij de aanwezige medewerkers, die met allerlei voorbeelden kwamen. Voelde men zich op dat moment bij Toeslagen onheus bejegend door de wijze waarop de identiteitsfraude die was gepleegd, vooral door Bulgaren, aan Toeslagen werd verweten?

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van der Lee**:

Vond u dat terecht?

De heer **Weekers**:

Er was heel veel onbegrip bij de dienst: hier is zo veel bekend aan fraudepatronen en we hebben eigenlijk de opdracht om maar gewoon uit te keren.

De heer **Van der Lee**:

Maar dat is niet mijn vraag. Mijn vraag was of men vond dat de Bulgarenfraude ten onrechte werd verweten aan Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van der Lee**:

Was daar een gevoel van rancune over?

De heer **Weekers**:

Nee, dat gevoel had ik niet. Ik had het gevoel dat men zich onvoldoende gehoord voelde, maar dat men toen wel het gevoel had dat er wat aan werd gedaan. Er was grote onvrede over één punt. In 2011 had de minister van Sociale Zaken een antifraudemaatregel ingevoerd, om geen terugwerkende kracht meer te verlenen aan de aanvraag van kinderopvangtoeslag. Die is in 2012 met het nieuwe kabinet teruggedraaid. Dat begreep men niet. Men zei: nu was er iets wat hielp ...

De heer **Van der Lee**:

Maar dat is niet wat ik op dit moment wil weten. Ik ben bijna klaar, maar ik heb nog een vraag. U zei op een gegeven moment dat het risicoselectiemodel, waarvan u de exacte inhoud, die 100 indicatoren, niet precies kende, zelflerend was. Moet ik daaruit afleiden dat hier ook algoritmen werkzaam waren?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Ik ben een digibeet. Wat ik heb begrepen, is dat die zelflerend was in de sfeer van dat er op basis van die risicoselectie een bepaalde uitwerp was. Vervolgens beoordelen de medewerkers dat allemaal met de hand en gaan dat controleren. Die geven terug aan het systeem: deze is toch goed, dus die heb je verkeerd uitgeworpen, en deze is inderdaad fout. Aan de hand daarvan zou dat systeem verder gaan.

De heer **Van der Lee**:

Ik denk dat u het antwoord niet weet, maar als daar inderdaad een algoritme in werkt, kunnen verkeerde indicatoren ook nog eens extra versterkend werken, zeker als dat ertoe leidt dat daardoor een bepaalde groep mensen beter in beeld komt, of vaker in beeld komt. Als daarin onregelmatigheden worden aangetroffen, gaat dat nog weer versterkend werken in hoe het algoritme omgaat met die indicatoren. Dan krijg je steeds meer een bepaalde groep in het vizier, om het maar even zo te zeggen. Als daar verkeerde aannames in zijn gemaakt, dan gaat er op een gegeven moment een zelfversterkend effect doordraaien. Maar u weet niet of er een algoritme gewerkt heeft?

De heer **Weekers**:

Nee. Sterker nog, nu u het mij zo uitlegt ... Ik vond destijds de uitleg die ik kreeg over dat zelflerende vermogen en hoe dat werkte, overtuigend, juist om te voorkomen dat je in zo'n

spiraal terechtkomt die u zojuist beschrijft. Maar ik durf niet te zeggen of dat er wel of niet in gebakken zat. Dat weet ik gewoon niet.

De heer **Van der Lee**:

Ik heb nog een andere vraag, over de uitspraak: de goeden zullen onder kwaden lijden. Uw interpretatie ... Zoals u het bedoelde, wordt het heel erg gericht op controle vooraf. Dat betekent dat het langer kan duren voordat je een toeslag krijgt toegekend, ook als je er recht op hebt. Mijn vraag is: betekent deze uitspraak, die je ook breder kunt opvatten, dat sommige ambtenaren dachten dat het ook bij de controle achteraf, bij de handhaving en het toezicht, niet zo erg was als de goeden onder de kwaden zouden lijden?

De heer **Weekers**:

Als dat een gevolg is van deze uitspraak in een Kamerbrief en in de Kamer, dan betreur ik dat ten zeerste. Ik sluit niet uit dat het zo werkt bij sommige mensen of bij delen van een uitvoeringsorganisatie, maar het was in elk geval niet mijn insteek. En als ik dat ook maar had kunnen denken, dan had ik daar duidelijkere instructies voor laten opstellen.

De heer **Van der Lee**:

Ik kom toe aan mijn laatste vraag, maar daarbij heb ik toch een korte inleiding nodig, ook omdat u zelf begon over de leemlaag en de frustratie dat u telkens weer verrast werd door de media of de Kamer in plaats van dingen uit de dienst zelf te horen. Voordat ik Kamerlid werd en ik in een andere setting verkeerde, heb ik geleerd dat klachten en bezwaren heel erg waardevol zijn voor een bedrijf, voor een instelling of voor de overheid, omdat je daaruit kennis kunt halen over hoe je je product of je dienst kunt verbeteren maar je ook vaak nog doelmatiger en zelfs efficiënter kunt werken. Vindt u dat bij de Belastingdienst, of het nou gaat om de blauwe kant of de rode kant bij Toeslagen, voldoende bewustzijn is en ook geborgd is dat de waardevolle informatie uit klachten en bezwaren ook in de dienst getrokken wordt en daar ook dingen mee worden gedaan?

De heer **Weekers**:

Ik kan dan alleen maar teruggaan naar destijds. Ik denk dat dat destijds nog aan kracht kon winnen. Men had er dus meer mee kunnen doen. Ik zal dat illustreren aan de hand van een paar voorbeelden. Toen Abvakabo met het rapport kwam ...

De heer **Van der Lee**:

Ik hoef niet echt veel voorbeelden te hebben.

De heer **Weekers**:

Goed, dan geef ik geen voorbeelden. In elk geval vond ik dat klachten of suggesties misschien met een wat opener houding konden worden ontvangen om daar het nodige mee te doen.

De heer **Van der Lee**:

Goed. Dan ga ik naar de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Van der Lee. Meneer Weekers, ik heb nog twee vragen voor u. De eerste vraag gaat over de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Financiën voor dit hele verhaal. Vorige week hebben we hier verhoren gehad met ambtenaren van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daar heb ik in ieder geval de conclusie uit getrokken dat voor de wijze waarop uitvoering werd gegeven aan het hele dossier rond kinderopvangtoeslag, de verantwoordelijkheid primair binnen Financiën zelf lag. Vanuit die vooronderstelling, vanuit die gedachte, wat heeft u nou gedaan toen u daar aantrad om u te informeren over hoe die uitvoering plaatsvond?

De heer **Weekers**:

Ik heb een aantal werkbezoeken afgelegd aan allerlei dienstonderdelen. Dan raak je toch wel onder de indruk van de enorme massaliteit waarmee de dienst werkt. Ik heb mij laten voorlichten over de enorme ICT-opgave waar men voor stond. Dat probleem is volgens mij niet kleiner geworden. De dienst staat voor enorme opgaves. Dus ik heb mij laten informeren, ter plekke en ook op kantoor. Maar het is onmogelijk om als bewindspersoon de ins en outs van zo'n uitvoerende dienst echt in de greep te krijgen en te weten wat er allemaal speelt, omdat je ook heel veel met de beleidsafdeling bezig bent. Dus eigenlijk ben je zelf met de uitvoering een stuk minder bezig, want je wordt heel erg opgeslokt door beleid.

De **voorzitter**:

Hebt u zich ook laten informeren door bijvoorbeeld BOinK of een andere belangenorganisatie die zich bezighoudt met kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

Niet toen ik staatssecretaris was, omdat dat op dat moment niet speelde. BOinK kende ik daarvoor ...

De **voorzitter**:

Nou, speelde niet? Anders hadden we hier misschien niet gezeten. Het speelde natuurlijk wel, de uitvoering van de kinderopvangtoeslag.

De heer **Weekers**:

Het dossier dat we hier hebben besproken, De Appelbloesem en fraude rondom de kinderopvangtoeslag, dat was wat speelde. Dat was de kracht van de signalen die ik op mij afkreeg.

De **voorzitter**:

Dat is mij duidelijk. Mijn simpele vraag is of u wel of niet met andere informatiebronnen heb gesproken.

De heer **Weekers**:

Als u het heeft over andere informatiebronnen, heb ik met de vakbonden gesproken, maar ik heb niet met vertegenwoordigers van ouders gesproken.

De **voorzitter**:

Dan de tweede vraag en die gaat meer over het verhoor. Als Kamer en in zekere zin misschien ook wel als commissie is het niet altijd makkelijk om aan informatie te komen van de zijde van het kabinet. En u vertelde dat u twaalf ordners hebt. Dan heb ik zo'n beeld dat u thuis een apart studeerkamertje hebt ingericht waar u ter voorbereiding van dit verhoor met minstens twaalf ordners zit. Dat frappeert mij wel als u dat zegt. Kunt u iets vertellen over uw voorbereiding op dit verhoor? Of had u die al ...

De heer **Weekers**:

Nee.

De **voorzitter**:

... vanuit die weekendtassen, dat u daar allemaal kopieën van had gemaakt? Hoe gaat dat dan?

De heer **Weekers**:

Nee, ik heb niets meegenomen of bewaard uit de tijd dat ik staatssecretaris was. Dus toen ik de oproep heb gekregen voor uw commissie, heb ik aan het departement gevraagd om stukken te krijgen uit mijn tijd die hierop slaan, vanaf, zeg maar, het overdrachtdossier en wat daarin stond tot en met het laatste debat.

De **voorzitter**:

Uw laatste debat.

De heer **Weekers**:

Mijn laatste debat, ja.

De **voorzitter**:

Hebt u ook de notitie van mevrouw Palmen gehad?

De heer **Weekers**:

Nee. Ik heb mij alleen gericht op mijn periode, omdat dat het enige is waar ik iets over kan verklaren.

De **voorzitter**:

Goed. Dan dank ik u voor de beantwoording van de vragen en sluit ik hiermee het verhoor af. Ik wil de bode vragen om u uit de zaal te geleiden. Dank u wel. Ik neem aan dat u daar op de hoek van de tafel wat dingen laat liggen die u de commissie nalaat?

De heer **Weekers**:

Het is heel erg de vraag hoe dat werkt. Ik weet niet of u de stukken van de ministerraad kunt vorderen.

De **voorzitter**:

Laten we het als volgt doen. Afgezien van stukken van de ministerraad of van de Ministeriële Commissie Aanpak Fraude; die willen wij niet van u ontvangen. Mochten wij die al willen hebben, dan hebben we daar weer andere wegen voor om die te krijgen. Maar andere notities die u hebt en die in het gesprek aan de orde zijn gekomen, kunt u zonder meer aan ons geven, maar dan stel ik voor dat we zorgen dat er zo dadelijk even iemand naar u toekomt en dat er kopieën worden gemaakt zodat u uw dossier op orde kunt houden. Is dat een oplossing?

De heer **Weekers**:

Dat is een oplossing. In het gesprek met mevrouw Kuiken zo-even was het zo dat u van uw kant heeft aangetekend wat u dan nog van mij zou willen hebben. Met alle plezier zal ik wat ik heb en wat ik mag geven, aan u geven. Geen probleem.

De **voorzitter**:

Prima. Dan hebben we een afspraak. Dank u wel.

De heer **Weekers**:

Oké.

De **voorzitter**:

Dan meld ik dat wij doorgaan om 14.00 uur met het verhoor van de heer Wiebes.

Sluiting 13.16 uur.